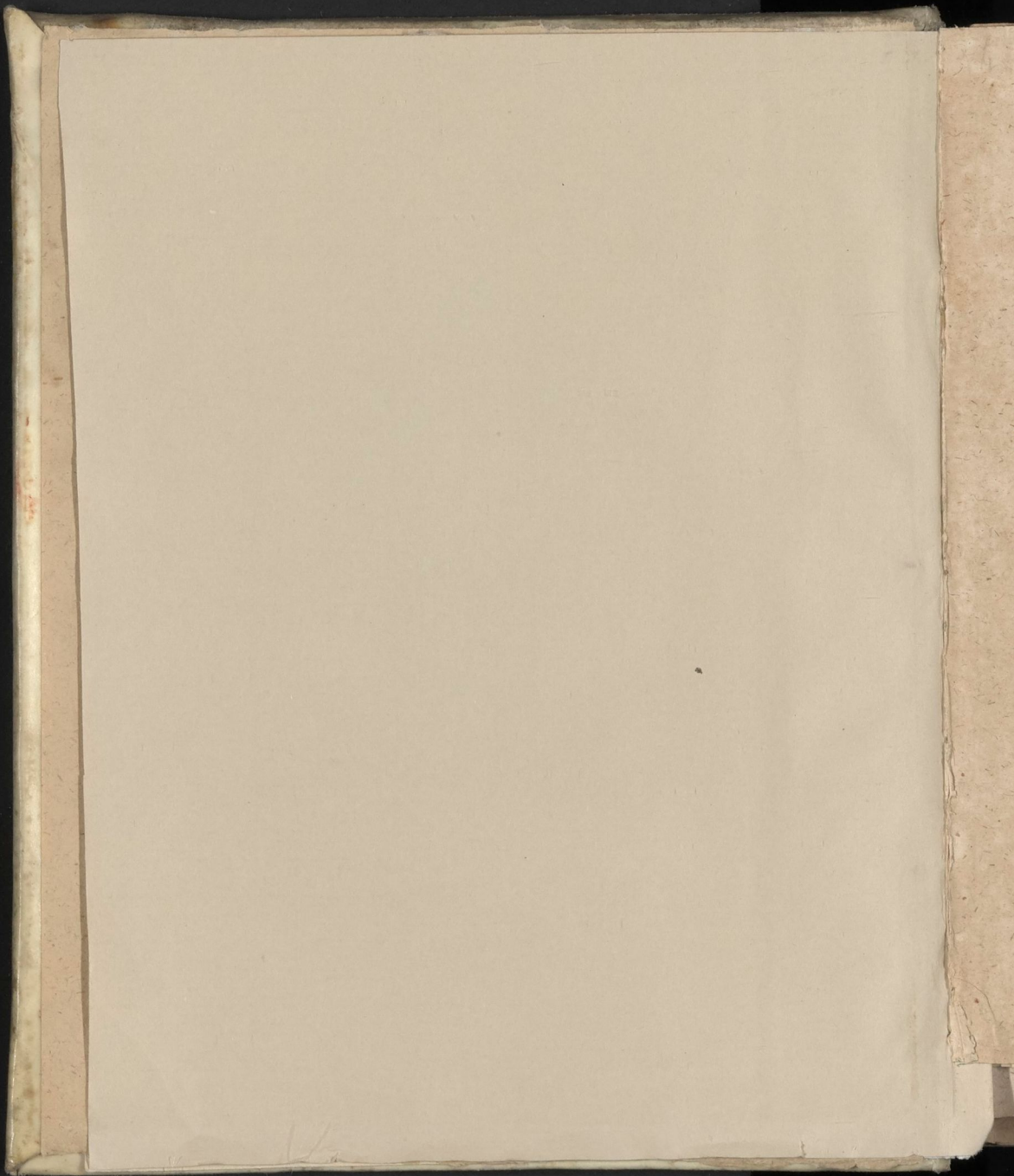

Muninger

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO AVGVSTO
PRINCIPE REGIO, ELECT. ET PROVINCIARVM SAXONI-
CARVM HEREDE, ETC. ETC.

VINDICIAS
PRIVILEGIORVM
ORDINI MILITARI
EX JVRE ROMANO
COMPETENTIVM,

SVB PRAESIDIO

IO. HENRICI BERGERI,
SERENISS. AC POTENTISS. REG. POL. AC ELECT. SAX. IN SVMMO
PROVOCAT. SENATV CONSILIARII, ATQVE ORDINARII
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI, ETC.

*PRAECEPTORIS SVI ATQVE PATRONI, AETATEM
SVBMISSE COLENDI,*

PRO LICENTIA
GRADVM DOCTORIS IN VTROQVE
IVRE CAPESSENDI

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO AVGVSTO
PRINCIPE REGIO, ELECT. ET PROVINCIARVM SAXONI-
CARVM HEREDE, ETC. ETC.

VINDICIAS
PRIVILEGIORVM
ORDINI MILITARI
EX JVRE ROMANO
COMPETENTIVM,

SVB PRAESIDIO

IO. HENRICI BERGERI,
SERENISS. AC POTENTISS. REG. POL. AC ELECT. SAX. IN SVMMO
PROVOCAT. SENATV CONSILIARII, ATQVE ORDINARII
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI, ETC.

*PRAECEPTORIS SVI ATQVE PATRONI, AETATEM
SVBMISSE COLENDI,*

PRO LICENTIA
GRADVM DOCTORIS IN VTROQVE
IVRE CAPESSENDI

PVBlicae ET SOLEMNI DISCEPTATIONI SVBMITTIT
AVCTOR

IO. GODOFREDVS HARTVNGIVS,
CONSIST. ECCLES. VITEMB. ADVOCATVS.
AD DIEM XXVI. M. MART. A. R. S. MDCCXI.

VITEMBERGAE Prelo KREVSIGIANO.

IN REBUS
PRAELEGATIONUM
ORDINI MILITARI
EX IVRE ROMANO
COMPTENTIAM
IO. HENRIGI BERGERI
PRO LICENTIA
GRADUM DOCTORIS IN IURIS
IO. COEPTORUM HARTMANNI

IN REBUS
DITR. DEBICO AVGVSTO
VINDICIAS
PRAELEGORVM
ORDINI METARI
EX IVRE ROMANO
COMPETENTIAM
IO. HENRICI BERGERI
PRO LICENTIA
GRADVM DOCTORIS IN IURIS
IO. COCTORVM HARTMANNI

PARS GENERALIS
 DE
 PRIVILEGIIS MILITARIBVS
 ET VSV EORVM HODIERNO
 IN GENERE.

§. I.

Ogitantes, de quo iuris argumento no-
 stram Inauguralem conscriberemus, *Argumen-
 tum Dis-*
 praefens Patriae status, quae belli et *sertatio-*
 armorum strepitu circumsonat, ad mi-
 litiam deduxit. Neque uero animum
 induximus de arte tractandi arma ge-
 rendique bellam, quae usu potius et
 exercitatione, quam scriptis et praece-

ptis addiscitur, aut de arcanis Reipublicae Militaris agere,
 ne nobis multo magis obuertatur, quod LIPSIVS, Politico-
 rum suo tempore princeps, sibi ipse ex ore TVLLII obiecit,
 cum in libris, quos de ciuili prudentia scripsit, ad milita-
 rem prudentiam peruenisset: *Tunc haec audebis homo umbrati-*
cus, qui serio nunquam hostem, nunquam castra uideris, nunquam
denique partem ullius bellici muneris attigeris? sed intra limi-
 tes Iurisprudentiae Civilis subsistentes non indignum inau-
 gurali dissertatione argumentum existimauimus, priuilegia,
 quae Iure Romano Ordini Militari tributa sunt, eorundem-
 que inprimis usum et ualorem hodiernum inuestigare, et
 ab argumentis dissentientium uindicare.

§. II. Quod quidem sic optime fieri posse putauimus, *Ordo.*
 si primum generatim de Priuilegiis Militaribus ageremus, ge-
 neratimque dispiceremus, an et quatenus hodie ad nostras
 milites applicari possint: cum uero speciatim ad singu-
 la descenderemus, et uniuersum Ius Ciuile eo, quo maxime
 naturali cohaeret ordine, percurrentes suo loco in cuiusque

Excusatio breuiaris. cum naturam, tum usum hodiernum pro instituti ratione inquiremus. Cum autem constitutum sit, non ingentem commentarium de Iuribus et Priuilegiis Militum, sed dissertationem conscribere, id prius modeste deprecamur, ne quis omnia, quae pro argumenti dignitate, et grauitate, et amplitudine dici poterant, in his angustis quaerat pagellis, maxime, cum non tam ipsa Iura et Priuilegia ex Iure Romano explicare, quam usum eorum hodiernum, et quid ponderis nostro aeuo habere soleant aut debeant, exponere atque defendere apud animum constituimus.

I. Generalia de Pr. Mil. ex I. Rom.

§. III. Generatim de Priuilegiis Militum alia ex Iure Romano; alia ex usu hodierno monenda habemus. Illa partim ad uerba ipsa et singula; partim ad sensum uerborum coniunctum pertinent.

De uocabulo priuilegii.

§. IV. Quod ad uerba ipsa, uocabulum Priuilegii ex *priua et lege* est compositum. Priua ueteres dixere, quae nos singula dicimus, monente GELLIO, diligenti uerborum scrutatore, in *Noct. Attic. Lib. X. c. 20.* Vnde quidam magni nominis Icti priuilegium accipiunt generatim, et interpretantur de omni lege, quae de singulis aut personis aut causis praecipiat, siue in fauorem earum, siue minus. Equidem si non tam potestatem uocabuli priuilegii, quid significare uel compositionis possit, et ut GELLIVS loquitur, quae priuilegia potius quam leges uocari debeant, quam usum ipsum respiciamus, et quo significatu uox priuilegii in iure Romano positum reperiatur, uidetur dicendum, priuilegia esse, quae in fauorem singulorum constituta sint, quia uix ex toto iure locus afferri potest, in quo uox priuilegii aliter, quam in sensu fauorabili ei, cui irrogatum est, usurpatum sit. Vnde BRISSONIVS *quarto decimo de uerborum significatione libro* priuilegium describit per *ius singulare, in certae personae uel causae gratiam fauoremque constitutum.* Sed quod in legibus Romanis et apud Ictos in Corpus Iustinianicum relatos deprehendere mihi hucusque non licuit, id licuit apud CICE-

RO.

RONEM, summum et ICRum et Oratorem, qui in Oratio-
 ne, quam pro domo sua ad Pontifices habuit, quo iure, in-
 quit, quo more, quo exemplo legem nominatim de capite civis
 indemnati tulisti? Vetant leges sacratae, vetant XII. tabulae,
 leges priuatis hominibus irrogari, ID EST ENIM PRIVILEGI-
 VM. Et in paradoxo, quod inscribitur omnes stultos insanire,
 ait: familiarissimus tuus de te (petit P. Clodium) privilegium
 tulit, ut si in opertum Bonae Deae accessisses, exulares: at te id
 fecisse etiam gloriari soles. quomodo igitur tot legibus in exilium
 eiectus nomen exulis non perhorrescis? Quare autem haec pri-
 uilegii significatio ei, cui irrogatum est, minus fauorabilis,
 in iure Romano, quod hodie habemus, Iustiniani auspiciis
 compilatum, non occurrat, ratio in eo posita uidetur, quod
 Pandectæ ex scriptis eorum potissimum ICrorum, qui sub
 Imperatoribus uixerunt, inprimis inde a temporibus Anto-
 ninorum usque ad Gordianum, sub quo oracula cum Mode-
 stino obmutuerunt, compilatae sunt; Codex uero ex constitu-
 tionibus Imperatorum, sub quorum imperio ueteres legum,
 cum generalium, tum priuarum in comitiis centuriatis ro-
 gationes et nominationis diuersitas cessabant, et lex erat et
 uocabatur, quod Principi placuisset.

§. V. Miles, utrum a militia, id est, duritia, quam pro
 nobis sustinent, an a multitudine, an a malo, quod arcere
 milites solent, an a numero millenario, an aliunde dicatur,
 non audet definire VLPIANVS in l. 2. §. ult. D. de testam. Etymolog.
 mil. nec nos in eo occupabimur. Nam hodie fere Gramma-
 tici a militia Themidis arcentur, quasi sint infra censum.
 Sed nobis fatius uidetur diuisa illorum classe primam tertiam
 admittere. Dicuntur quoque milites *militantes* in l. 24. de Synony-
 testam. mil. l. ult. C. de iniur. et alibi, *cincti*, l. 3. si pars be-
 red. pet. (nisi malis cum CVIACIO ad l. 43. π. de testam. mil.
 in Op. Posthum. Tom. 1. ad Responf. Papin. p. 260. et D. GO-
 THOFR. in not. ad d. l. 3. Cincios legere, deleto uerbo *Hora-
 stos*) l. 25. i. l. 38. de testam. mil. a cingulo, insigni militari,
 quod

quod in *l. 31. C. de locat.* cingulum militare, et in *Cod. Theod. l. 18. de palatin. sacrar. largit. et rer. priuat.* cingulum militiae, Graecis ζώνη appellatur, et sic erat comparatum, ut dextro humero impositum oblique ante pectus et post tergum ad sinistrum latus descenderet, cui in imo ensis alligabatur, quod parazonium uocabatur, describente et se tale uidisse Gothifridi, unius ex martyribus Legionis Thebaidis, referente PANCIROLLO in *Thesauro Lib. I. C. 11.* item, qui sunt in numeris, *l. 38. §. 1. de testam. mil.* de quibus mox plura: et in *Cod. Tb. militares, l. 20. et seqq. de erogat. milit. ann. et personae militares, l. 2. d. exhib. reis.* item *militaris ordinis viri, l. 6. de suscept. et militaris corporis viri, l. 2. de comit. rei mil.*

Homonymia.

Porro uocabulum *militis* et *militiae* et *militare* I. Ciuili saepe applicatum legitur ad Aduocatos et Doctores, et omnes, qui publicis iisque insignioribus muneribus, imprimis in aula Principis funguntur. Vid. *l. 14. C. de aduoc. diu. iud. et tot. tit. C. de prox. sacrar. scriu. et tit. de agent. in reb. L. 12.* unde militia togata, quam LVCANVS uocat in *Panegyrico Pisonis*, et CICERO in *oratione pro Muraena* urbanam militiam respondendi, cauendi, scribendi appellauit: militia literata in *l. 8. C. d. t. d. prox. sacrar.* et militare in palatio, *l. 10. C. de diuers. off. L. 12.* et militia Palatina in *Cod. Tb. l. 19. de diuers. off. et apparit.* conceptis uerbis militiae Militari, quae et militia armata in eod. *C. Tb. l. 5. et 6. de re milit.* et alibi passim, nec non in *Cod. Iustin. l. 6. et 18. de re iud.* et militia sub armis *l. 38. de decur.* appellatur, opposita. Iure Canonico saepe ad Clericos transfertur. Vid. *can. 8. dist. 10. et can. 5. dist. 50. et can. 3. dist. 77. et can. 19. caus. 23. qu. 8.* et I. Feudali denotat uasallum, ut *I. F. 21. 22. 23. II. F. 17.* et multis aliis locis, a seruitiis scilicet militaribus, quorum causa primitus feuda concessa sunt, et quae hodie etiam regulariter praestari debent. Vid. *Magnif. D. HORNIVS in Iurisprud. Feud. c. 5. §. 19. et c. 18. §. 5.* Militibus opponuntur pagani in *l. 14. i. l. 13.* item *l. 17. §. 2. de test. mil. l. 19. §. 2. de castrens. pec.* et alibi, sic dicti a pagis, id est tribu-

Oppositum

tribus, seu regionibus, quod domi remanebant, aliis in
 militiam proficiscentibus, unde sine cingulo constituti di-
 cuntur *in l. ult. C. d. iniuriis.* item priuati et barbari in *l. 5. C. ad L. Iul. Mai.* et in *Cod. Tb. l. 2. de falsa moneta. l. un. de off. ind. mil. l. 5. de testam. l. 2. de terr. limit. l. 3. de immunit. concess.* Quibus locis per priuatos intelligendos omnes non mi-
 litantes, et per barbaros, externos, ex gentibus Scythicis aliis-
 que tunc temporis in orbem Romanum, speciatimque Ori-
 entalem, passim immixtos, siue priuatam uitam degentes, siue
 stipendia facientes sub signis Romanis, uel etiam ciuilibus
 honoribus fungentes, bene exposuit I. GOTHOFREDVS
in discurs. histor. ad d. l. 5. c. 10. quod est inter opuscula ipsius
 primum.

§. VI. Sed et de uerbis, quae singula considerauimus, *De uerbo-*
 nonnulla in sensu coniuncto explorata habere debemus, *rum, Pri-*
 antequam cum aduersariis descendamus in pugnam, ne lo- *uilegiorū*
 cum insidiis relinquamus. Priuilegia, quae iure Romano *militariū,*
 ordini militari tributa sunt, alia competunt militibus, qui *sensu con-*
 stipendia merent, alia emeritis seu ueteranis. De illis fere *iuncto.*
 agi solet ad Tit. *d. re milit.* de his ad Tit. *de ueteranis.* ue-
 teranos esse, *o. it. C. VIACIUS Op. Prior. Tom. 1. p. 902.* ait,
 qui militia honeste dimissi et sacramento soluti sunt. Non
 meminit, ut alii communiter, temporis uiginti annorum,
 ex lege *ult. C. de his qui non implet. stip.* et aliis, quia etiam,
 qui ante ex causa missi erant, quae causaria missio, a ROSINO
Antiqu. Rom. L. 10. c. 30. necessaria appellatur, honeste erant
 missi et ueterani, priuilegiisque emeritorum, licet non o-
 mnibus, fruebantur, *u. l. 2. d. t.* et a pedite uiginti stipendia, ab
 equite uero decem solum explenda fuisse, ex POLYBIO et aliis
 constat. Sed et in peditibus tempus uariasse, obseruauit BRIS-
 SONS *sel. ex iur. Ciu. Antiqu. l. 2. c. 6.* Sacramenti autem meminit,
 quia eo semper solui solebat miles dimittendus, nec prius
 desinebat quis miles esse quam hoc erat solutus. Sed et hoc
 praecauere debemus, ne quis cum ueteranis confundat uete-
 rina-

rinarios, qui commemorantur in *l. ult. d. iur. immun.* et non ad milites, sed ad militiae et exercitus artifices pertinent, et ipsi quoque certis priuilegijs fruebantur. Vid. GOTHOFREDVS *ad. d. l.*

De militum re-quisitis. Probatur Primum §. VII. De iis autem militibus, qui stipendia merent, illud hoc loco est praemittendum, priuilegia militaria non prius iure ipsis competere, quam sacramento obstricti, et cincti, et in numeros relati fuerint. Primum colligere est ex *l. 2. §. 3. de his qui not. infam. l. 11. de test. mil. l. 14. de his quae ut indign. l. 11. ad L. lul. de adult. l. 2. de ueter. l. 1. C. d. Secundum excus. ueter.* et alijs. Alterum apparet ex *l. 25. et l. 38. §. 1. de test. mil.* sed dubium facit *l. 43. eod.* quae de eo loquitur, qui iussus est cingi, et ait, posse de peculio castrensi testari. An ergo iussum accipiemus, cum effectu? an ita interpretabimur, ut cingendus habeatur pro cincto, quod TIRACVELLVS fecit, et cum eo BRVNEMANNVS in *Comment. ad d. l.* et alij, nec ipse CVIACIUS improbare uidetur, loco, quem supra laudauimus, licet uocem *confestim* praeponendam censeat, et legendum: *confestim atque cingi iussus est*, quia in fine addit, nisi si cinctus est, uel nisi cingi iussus est. Sed magis est, ut priorem sententiam amplectamur, quam et cum VIGLIO tenet GVDELINVS *de iure Nouiss. L. 5. c. 21.* quia tum demum, qui militiae nomen dederant, in numeros referebantur, postquam cincti erant: ex eo autem tempore demum aliquem iure militari testari posse, ex quo in numeros relatus est, expressis uerbis in *l. praec. 42.* constitutum legitur. Atque haec ipsa lex est, ex qua tertium de numeris manifeste probatur. Nam quae ob stare uidetur *l. un. §. ult. d. bon. poss. ex test. mil.* aliquid singulare de translatione ex numeris in numeros continet.

Explicatur Requisitionum §. VIII. Scilicet olim apud Romanos regulariter, et nisi tumultus, quem uocant, erat, consules creati, primum soli, deinde cum populo, postea mixtim, Vid. CANTELIVS *de Republ. Rom. P. 1. Diff. 6. c. 4. n. 4.* stato die tribunos militum

tum constituebant, cum equestres, qui et iuniores a numero stipendiorum uocabantur, quatuordecim, ex equitibus, qui quina stipendia confecerant, tum decem plebeios seniores ex plebe, qui dena stipendia expleuerant, Vid. LIPSIVS *de milit. Rom. L. 1. Dial. 2. et L. 2. Dial. 9.* Hi ipsi autem tribuni praedicto a consulibus die in Capitolio uel campo Martio centuriatis comitiis ex omni multitudine Romana, cui aetas militaris erat, sub auspiciis consulum eligebant ad militiam eo ordine ac modo, quem describit POLYBIVS in *parte prima Historicae Facis*, et κατὰ νόδα explicat LIPSIVS laudato *Libro 1. Dial. 3. et 5.* et post eum compendiose repetit CANTELIVS *de Republ. Rom. Part. 1. Diff. 6. C. 1.* Post electi ad militiam sacramento militiae de obsequio Imperatoribus praestando a tribunis militum obstringebantur, praeiurante uno, quem tribuni militum suae cuiusque legionis maxime idoneum elegissent, reliquis in primi uerba sigillatim iurantibus, se idem obseruaturos, dicendo, ut FESTVS explicat apud LIPSIVM, *idem in me*, quamuis nec de formulis satis constet, quae diuersae apud scriptores Rei Romanae reperiuntur, nec de eo, an statim post reges exactos id factum fuerit, an multo post, tempore belli Punici II. L. Flacco et C. Varrone Coss. propter locum LIVII *lib. 22.* quem cum alio in *lib. 3.* et aliis apud POLYBIVM et DIONYSIVM conciliari posse desperat LIPSIVS in *sexta Dial. Libri 1.* Addatur ROSINVS *Antiquit. Rom. L. 10. C. 3.* BRISSONIVS *sel. ex iur. Ciu. Antiquit. L. 2. c. 6. et de form. et sol. verb. P. R. L. 4. pr. p. 337. et seqq.* CANTELIVS *dicto loco, c. 2. pr.* ubi socios Romanorum ab auxiliis, quae exteri Reges mittere solebant, in eo distinguit, quod socii, sicut ciues Romani, sacramentum militare omitterent, auxilia non item. Tum uero adacti iureiurando cingebantur, nec prius ad operas militares admittebantur, nec postea quisquam discinctus stare miles, uel opus facere, aut subire uallum poterat, nisi si quem id poenae uel ignominiae causa facere oportebat.

Primum

Secundum

B

tebat.

Tertium

tebat. Conf. BRISSONIUS *sel. ex l. C. A. L. II. c. 7.* Denique referebantur in numeros. Per numeros autem significatur uel *catalogus militum*, quae et matricula uocatur a posterioribus Imperatoribus, *l. 16. C. d. test. mil. l. 3. C. de agent. in. reb. lib. 12. l. 10. de cohortal. lib. eod.* et alibi. Quo sensu PLINIUS scribit *L. 3. Ep. 8.* ad Suetonium, tribunatum, quem ipsi impetrasset, posse in Siluanum transferri, quia nondum *nomen ipsius in numeros relatum* esset: uel *ipsi ordines militares*, puta centuriae, cohortes, manipuli, legiones, turmae, decuriae, quo sensu dicuntur milites *numeris et signis suis iugiter inhaerentes* in *l. 31. §. ult. C. de locat.* et ULPIANUS in *l. 2. §. 1. de his qui not. infam.* ait: *exercitum non unam cohortem, neque unam alam dicimus, sed numeros multos militum:* et TACITUS in *Agric. C. 18.* *sparsos per prouinciam numeros*, et SUETONIUS in *Vespas. c. 6.* *reuocatos ad officium numeros* memorat. Unde dubium fit, quomodo accipiendum sit, quod in supra allegata lege *42. de test. mil.* dicitur, ex eo tempore aliquem iure militari incipere posse testari, ex quo in numeros relatus est: an sufficiat in catalogum relatum esse? an uero requiratur, ut quis actu in ordines cooptatus sit? magis est ut dicamus, in ordines cooptatum esse oportere, quia miles nondum est, qui nondum in cohorte, in turma militat, sed miles designatus, et in turma, in cohorte futurus: non autem militum testamenta (quae scilicet ante fecerunt) sed a militibus facta, iure priuilegiario ualent, nisi, quae est exceptio a regula in *l. un. §. ult. d. bon. poss. ex test. mil.* aliquis ex numeris in alios numeros transferatur, id est, ex una cohorte, turma, legione eximatur, et mittatur ad aliam, qui antequam ad novos numeros peruenit, miles esse, et iure militari testari posse dicitur, quia scilicet iam semel actu militauit: plane ut in *l. 38. §. 1. de test. mil.* testamentum quasi ex coniuncto munere militiae sustineri dicitur, quod a milite factum sit, qui post annum missionis noua militia cinctus sit, nec moriturus significauerit, uelle se testamentum suum iure mili-

militari ualere. Conf. *l. 9. C. Tb. de desert.* in qua *uictoricibus a-
quilis sociatis* oppositi *literarum initiati auspicio* leguntur.
Haec cum iam scripsimus, incidimus in BOCERI librum de
Bello et Duello, et deprehendimus *l. 1. c. 11. n. 3. et c. 12. n. 2. et 3.*
nobiscum consentientem, licet non iisdem plane argumen-
tis. Egregius hic uir est, et nobis bonis auibus innotuit, hunc
in societatem et foedus recipimus.

§. IX. Restat de generalibus monere, quanquam sub *Conclusio!*
Imperatoribus ratio rei militaris quodammodo immutata, et
milites plusquam uno sacramento constricti fuerint: uid.
DEMPSTERUS ad *Rosnum p. m. 759.* tamen necessitatem il-
lorum trium requisitorum, de quibus diximus, sacramenti,
cinguli et numerorum, mansisse. Vnde PLINIUS in *Ep. 38.*
L. 10. Traianum consulit de modo poenae duorum seruo-
rum, qui se milites conscribi passi erant, (cum id iure fieri
non posset, uid. *l. 11. de re milit.*) de quo ipse ideo dubitet,
quod sacramentum dixissent, sed in numeros nondum re-
lati essent.

§. X. Haec leuiora: iam magis ardua. Pugnandum est *II. Genera-*
cum aduersariis, qui militibus nostris iura sua et priuilegia, *lis de Vj.*
quae a Romanis ad ipsos cum iure Ciuili transferunt, eripere *Hod. Priu.*
conati sunt. Iam Fetialis denunciauit, nisi restituerint, bellum *Mil. disce-*
habituros, et quia renuunt, missa hasta est. Non est res *ptatio.*
futura cum Priscis Latinis, vel Aequis, sed cum Gallis. Nam *Transitio!*
duces habent MORNACIUM, AVTVMNVM, BVGNONIUM.
Ergo ad arma, qui ferre potest, non est aetatis exceptio-
ni, non dignitatis, non ulli vacationi locus. Socios habent
Batauos, inprimisque GROENEVVEGENIUM. Mirum,
Batauos cum Gallis foedus iniisse. Sed et Germanos iunctos
habere dicuntur. Ergo bellum Civile futurum est? intel-
lige, magis tumultus quam bellum futurum est. Ergo si
non omnia optime facta apparuerint, excusationem habe-
bit festinatio.

§. XI. Sed quicquid tandem sit, nec copiae nobis, nec *Afferitur*
arma

generatim arma defunt, nec animus defuturus est, si terror Panicus ab-
usus Ho- fuerit. Nam si numero Doctorum atque auctoritate agenda
diernus(1) res foret, eorum integras legiones producere possemus, qua-
Autorita- rum iam aliquot a TRENTACINQVIO *Var. Ref. L. 2. Ref. 1.*
re DD. *n. 49.* aliae a BOCERO collectae sunt *L. 1. de Bello et Duello*
C. 28. n. 8. totamque facile instruere aciem. In fronte collo-
 caremus Hastatos, qui longissime a nostris temporibus ab-
 sunt, BARTOLVM et BALDVM, CYNVM, ALEXAN-
 DRVM, ROMANVM, SOCINOS, RIPAM, BERTRAN-
 DVM, ANGELVM, PAVLVM DE CASTRO, et alios: in
 medio Principes, qui inter aeuum illorum et recentiorum
 interiecti sunt, ALCIATVM, CVIACIUM, FABRVN, VIGLI-
 VM, VASQVIVM, ZASIVM, WESENBECIVM cum ipso
 HAHNIO, SICHARDVM, SCHNEIDEWINVM, MYNSIN-
 GERVM, GAILIVM, ZOESIVM, et alios: Tum Triarios,
 seu recentiores, aut qui maiori industria et ex instituto usum
 hodiernum priuilegiorum militarium exquisuerunt atque
 asseruerunt, in quibus maximum robur positum esset, et
 spes certa uictoriae, TRENTACINQVIVM, VAVDVM,
 CARPZOVIUM, GVDELINVM, REGNERVM, BRVN-
 NEMANNVM, STRYKIVM, ENGELBRECHTVM et alios,
 inter eosque Primipili loco IOACH. HOPPIVM, Principes-
 que inter et Triarios Imperatorem DECIVM. Miraris, cur
 DECIVM? Habet laeta auspicia et bonum omen in nomine.
 P. DECIVM Consulem Romanum LIVIVS memoriae prodi-
 didit *Libro VIII.* inclinatis rebus Romanorum, cum contra La-
 tinos et Campanos haut procul radicibus Vesuuii mentis pu-
 gnarent, se pro exercitu deuouisse, et concitato equo cum
 se in medios hostes immisisset, interfectum uictoriam Ro-
 manis restituisse. Noster non cederet animo et uirtute iu-
 uandi causam nostram. Docet enim non solum ipse in
 Commentario ad CODICEM *tit. de test. mil.* si ueros nostros
 milites, qui sub signis Imperatoris uel alterius Principis, qui
 ius belli gerendi habeat, militent, cincti, et sacramento
 ada-

adacti, ab illis, qui militum speciem gerant, sed dominos non habeant, peruagantes pagos et militantes, quod BALDVS dixit, sicut catulus in syluis, distinguamus, nostris militibus priuilegia militaria, quae Iure Romano contineantur, denegari non posse: sed et Doctores, qui partes aduersas tenere uideantur, in eam sententiam accipiendos esse tradit. O uirum praeclarum! hoc si uerum est, quantae nobis copiae futurae essent? et quis numeris resisteret nostris? Huic daremus ab utroque latere Legatum: ab altero BOCERVVM nostrum, qui in *Tr. de B. et D. L. t. c. 28.* distinctionem DECII et sententiam conceptis uerbis probat: ab altero B. ZIEGLERVVM, qui in ea, quam de priuilegiis militum habuit, Dissertatione sub finem paucis, sed concinne et grauitur pro summi Viri auctoritate, eorum sententiam praefert, qui eadem nostris militibus priuilegia tribuant, quia eandem causam et eadem belli molestias uel grauiore sustineant. Sed et socios accersere possemus ex Canonistis, quos ad utrumque latus nostrarum legionum collocaremus: et milites leuis armaturae forent omnes illi, qui scriptis suis non strictim priuilegia militum propugnant, sed asserendo generalem iuris Romani usum in Germania, uimque subsidiariam, negotium facessunt aduersariis nostris, et pugnae praeludunt. Imo si opus foret, etiam extraordinariae copiae nobis adfuturae essent bene multae. Moueremus uniuersum ordinem eorum, qui in causis forensibus patrocinantur, quorum sane numerus, etiam deductis proletariis et capite census, non minimus futurus esset. Nam interesse uideretur eorum, priuilegia militum facta et tecta conseruari, quo et ipsi illis frui possint, qui et ipsi milites sint. Est matricula in lege 14. C. de aduocati. diu. ind. qua Imperatores Leo et Anthemius *Aduocati*, inquit, *qui dirimunt ambigua fata causarum, suaeque defensionis uiribus in rebus saepe publicis ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus prouident humano generi, quam si praelis atque uulneribus patriam parentesque saluarent. Nec*

*Aduocati
non gau-
dent Priu.
Milit.*

enim solos nostro Imperio militare credimus illos, qui gladiis, clypeis et thoracibus nituntur, sed etiam Aduocatos. Militant namque caussarum Patroni, qui gloriosae uocis confisi munimine laborantium spem uitam et posteros defendunt. Verum enim uero uenit in mentem recordari, quae acute ORATOR in illa pro Muraena contra Sulpitium: uigilas tu de nocte, ut tuis consultoribus respondeas: ille (L. Muraena L. Luculli Imperatoris Legatus) ut eo, quo intendit, mature cum exercitu perueniat. Te gallorum; illum buccinarum cantus exsuscitat. Tu actiones instituis: ille aciem instruit. Tu caues, ne tui consultores; ille ne urbes uel castra capiantur. Ille tenet et scit, ut hostium copiae; tu ut aquae pluuiae arceantur. Ille exercitatus est in propagandis sinibus: tu in regendis. Itaque ergo agnosceremus, nec in aciem produceremus, si suo loco relinqueremus, nec iure postulare possent, ut parta uictoria fruerentur.

(2) Argumentis.

I. Nostris.

(a) oppositis Dissentientium argumentis.

Duobus generalibus.

ALTERO

apraestantia rei militaris,

quod Privilegiis

maxime

digna sit

militia,

propter Antiquitatem.

§. XII. Enim uero magis confidimus armis et telis nostris, id est, rationum momentis, quam numero pugnantium, seu soli Doctorum auctoritati. Nam et arma nobis et tela sunt. Armis aduersariorum impetus excipimus atque retundimus: telis nos illos impetimus. Inter arma sunt clypeus & scutum. Clypeus rotundus est: scutum quadratum. Clypeus non ex ligno uel corio est, sed ex solidis metallis conflatus. Ferrum dedit antiquitas rei militaris: chalybem uirtus: cuprum utilitas: stannum necessitas: aurum splendor et dignitas: argentum candor atque fides: plumbum molestiae, quas uita militaris habet. Intelligis, qui clypeus sit? an dubitas, haec firmiter posse cohaerere? considerabimus propius, et uidebimus, quod cohaereant.

§. XIII. Antiquissimam esse rempublicam militarem, nemo facile negauerit, et ex nostratibus Politicis fatetur par Lipsio REINHARDVS in Theatro Prudent. Eleg. ad Lips. Polit. L. §. C. 7. §. 8. Atque haud satis scio, an non huc respexerint, qui Martem sine patre natum dixerunt, quod tanquam absurdum.

furdum et poriento simile reiecit NATALIS COMES *Mythol. L. 2. c. 7.* Fortitudo autem militum propria est. Vnde *vir* *Virtutem*
fortes in Cod. Th. l. 12. de ueteran. l. 28. de cohortal. et milites
fortissimi l. 4. et 5. d. militari ueste, appellantur, nec satis
 uim animi fortis intelligere, aut de ea loqui uel scribere
 posse uidetur, qui non idem aliquando in castris et inter ho-
 stium tela uersatus sit. Vnde, quod idem Vir literatissimus in
 laudato opere *ad Lips. C. I. L. 5.* ex Plutarchi apophthegmati-
 bus obseruauit, Cleomenes Rex audiens Sophistam quendam
 de fortitudine differentem, in cachinnos effusus est, et quae-
 renti quid cachinnaretur, dum de fortitudine dicentem au-
 dired, qui Rex esset, respondit, quia si de ea diceret hiru-
 do, idem faceret, si aquila, plane quiesceret. *Vtilitatem*
 Vtilius autem re militari bene constituta quid esse potest? quid ad tuendos pari-
 ter ac propagandos imperii fines armis atq; exercitu accommo-
 datius? qua aliare, quod est apud LIVIVM *Libr. 1. Romana Res-*
publ. ab exiguis profecta initiis eo creuit, ut iam magnitudine la-
borare sua, quam studio et peritia rei militaris? ut iam late non
exequamur, quod Hispanicus Politicus D. SAAVEDRA Symb.
LXXXIII. depicto in mari castro, quod fluctus undique uer-
berant, expressit, uti idem castrum fluctibus percutiatur, et eo
tutum contra hostes et nauium appulsum praestetur: sic ean-
dem saepe rempublicam, quae armis et bellis exerceatur, inter
fluctus bellicos et tumultus tutissimam esse, et maxime flore-
re. Non ineleganter tunc, inquit, cura uigilat: providen-
tia accincta est gladio: gloria exstimulat animos: occasiones forti-
tudinem augent: aemulatio ad maiora incendit: et pericula
commune sociat uoluntates, malosque reipublicae humores eua-
cuat. Dicamus potius de summa armorum et rei militaris *Necessita-*
 in republica necessitate, sed pauca dicamus, quia res ipsa *tem*
 loquitur, et quae multis dici poterant, ORATOR con tra-
 xit, quando in laudata oratione pro Muraena ait. *omnes ur-*
banas res, omnia praeclara studia latere in tutela et praesidio
bellicae uirtutis. Eundem de dignitate audiamus, quia *Dignitatē*
 me-

meliozem TVLLIO interpretem uix licet reperire, qui cum uiueret, in sago et toga omnibus rebus clarissimus atque amplissimus fuit. In eadem *rei militaris*, inquit, *virtus praestat caeteris omnibus*: et paulo inferius: *summa dignitas est in iis, qui militari laude antecellunt: omnia enim, quae sunt in imperio, et in statu civitatis, ab iis defendi et firmari putantur: summa etiam utilitas, siquidem eorum consilio et periculo cum republica, tum etiam nostris rebus perfrui possumus*. Addo, quod Viri Militares saepe et belli et pacis artes calleant, et sint, ut Iulius quondam, ex utroque Caesares. Sane olim apud Romanos constat eosdem fuisse Duces et Imperatores in campo, qui Consules et Praetores in Vrbe. Imo aliquando legem fuisse, ne cui ciuium Romanorum liceret ullum magistratum urbanum gerere, qui decem annos non militasset, refert ex POLYBIO et LIVIO GREGORIUS THOLOZANVS de Republica L. 4. c. 5. et laudat ac explicat LIPSIVS de milit. Rom. L. 1. Dial. 2. in fine. Nec praetereundum silentio, quod de maioribus nostris tradit CLVVERIVS in Germania Antiqua, lib. 1. c. 4. ipsam nobilitatis dignationem et omnes honorum munitiorumque titulos ex nulla alia re, quam ex bellorum decore, originem cepisse; et quod ex BEKA Chron. Episc. Traiect. refert Praeceptor nunc in aylois, SCHVRZFLEISCHIVS, in Dissert. Histor. Diss. LXXIX §. 4. designatos Imperatores, priusquam Aquisgranum deducti et inaugurati sint, dignitate militis ornari consueuisse. Sed nec fides et iustitia castris et militia exultat, et quod ex LVCANO iactari solet, de aliquibus, non de omnibus intelligendum est. Longum foret, quae in contrarium afferri possent, huc coacervare. Pleni sunt omnes libri, plенаe sapientum uoces, plena exemplorum uetustas. Denique molestiae, quibus militia premitur, facilius contemni, quam perferri possunt. Grauius BOECLERVS in milite captiuo, quae est inter Dissertationes ipsius Academicastertia et trigesima, p. 959. illud, inquit, consideratu dignum est, quod miles in onere totius civitatis sustineat partem ma-

xime

Fidem

Molestias

*xlime arduam et duram. Si enim in ipsa militia urbanarum excu-
biarum labor hant immerito levior censetur, quam eorum, quibus
infestas apud gentes e contubernio hostis adspicitur: certe onus
militibus pro tota ciuitate impositum non potest comparari cum eo-
rum onere, qui interim pecunia aliisque pacatioribus modis be-llum
iurant, partiendique laboris publici aequalitatem supplere quidem
sed non aequis passibus contendunt.*

§. XIV. Vides ergo clypei firmitatem. Habet for-
mam rotundam, nullibi principium; nullibi finis: ubicunque
adspexeris, recurrit in orbem. Sed et umbonem habet, et
intus ansam, qua nos eum apprehendere, et nostros aduersa-
rios repellere, atque tela ipsorum excipere possumus. Tan-
tum enim abest, ut quam intelleximus, fortitudo, utilitas,
necessitas, et alia nostrae militiae denegari possint uel de-
beant; ut etiam splendor antiquitatis per tot annorum la-
psum auctus sit, et molestiae atque pericula, et cum his laus
omnis et gloria, quam uel ex utilitate, uel dignitate, uel ali-
unde unquam militiae nomen habuit, mirum quantum cre-
uerint, nec alio tempore magis illa fauorem et priuilegia
meruisse uideatur.

§. XV. Sed et scutum nobis est oblongum, quo fa-
cili negotio, cum placet, nos totos obtegere possumus. Non
est ex una tabula, nec ex duabus, sed ex quatuor compactum.
Vnam desumimus ex arbusculo Legum Germanicarum: aliam
ex Foro: tertiam maxima Doctorum pars in unum consentiens;
quartam utilitas publica suppeditauit. Non potest adeo ob-
scurum esse, quodnam hoc scutum sit: Sed addenda tamen
lux est, ne Andabatarum more pugnemus. Afferre autem
lucem unde malimus, quam ex scriptis *Magistri, Viri Magni-
fici, Dn. Dr. BERGERI*, quem eundem nobis Praesidem for-
tuna dedit? Hic celeberrimus in toga Heros in *Tr. de usu
actionum, part. poster. §. 9. et seqq.* fortiter propugnat doctri-
nam de generali usu iuris Romani in Germania, in quan-
tum

*Eriam et
multo ma-
gis Militia
Hodierna.*

*ALTERO
ab usu et
auctorita-
te genera-
li l. Rom.
in subsidi-
um l.
Germ.*

C

tum iuri Patrio non aduersetur, et ad statum hodiernum com-
 mode possit applicari. Nititur inprimis praesidio legum, et
 quae reuera subest, causa publicae utilitatis. Leges ipsas, quae
 ex Recessibus Imperii depromptae sunt, et satis declarant,
 siue expresse siue tacite dixeris, Germanici Legislatoris uo-
 luntatem de seruando in subsidium Romano iure, non huc
 transferemus, ne agamus actum: nec de utilitate publica
 multum, quia satis constat, nihil perniciosius esse reipublicae,
 et quod magis ad iniustitiam uiam pandat, quam si nullo aut
 incerto iure utatur, quod exemplo Castiliae diligentissimus
 rerum Hispanicarum scriptor, IO. MARIANA *Libro VIII.*
 confirmat. Illud autem haut difficulter existimari potest, si non
 amplius ualere ius Romanum debeat, quam receptum pro-
 betur, multa uel pleraque in incerto fore et iudicantium re-
 ligioni relicta, quae uix scriptis legibus et certis in recto tra-
 mite contineri potest. Hoc addimus, non solum maximam
 partem interpretum pro illa sententia militare, et cui non
 leuis uis inesse uidetur, communem opinionem castra tue-
 ri: sed et ipsum Vsum Forenssem, qui instar tyranni domi-
 natur, foedere iunctum esse, et ad opem ferendam atque sup-
 petias paratum. Nam quod Ius Romanum non semper in
 actum, quod aiunt, secundum perducitur, plerumque non
 alia causa est, quam aut ignorantia, aut oscitantia, uel timi-
 ditas eorum, qui causatum patrocinium sustinent, non ur-
 gentium et petentium, quod poterant, sed uulgari uia et tri-
 ta procedentium. Vnde fit, ut quod infrequens est, pro non
 recepto aut uicissim reiecto habeatur. Haec ergo sententiam,
 quod Ius Romanum toties locum habere possit et debeat,
 quoties nec iure domestico contrario, nec singulari Reipu-
 blicae nostrae ratione reprimatur: Haec sententia, quae et
 publica utilitate commendata, et plurimorum Doctorum,
 maximorumque iuris Antiquitum calculis approbata, et ipso
 usu forensi corroborata atque confirmata est, haec, inquam,
 sententia nobis pro scuto est, sub quo latitare possumus ut
 apud

apud HOMERVM Aiax (si parua licet componere magnis)
sub scuto Achillis, quoties de lege dimicandum, cui per na-
turam ipsius, et nostrae reipublicae, et iuris Patrii rationes
locus esse possit, sed ab aduersariis denegetur, quasi non sit
recepta.

§. XVI. Sed et telis instructi sumus, quibus ipsi aduer-
sarios impetere possumus, aliis cominus, aliis eminus. comi-
nus gladiis: eminus iaculis. Quae cuiusque uis sit, mox con-
stabit. Id iam unum memoramus, esse inter illa unum ma-
xime nouitatis specie conspicuum, quod ueteribus uisum
non est, nec prius quam nostris temporibus fabricari potuit.
Quaeris quodnam sit? materiam iam supra indicauimus, for-
mam nunc accipe. Notum est inuento puluere nitrato, et
bombardis tormentisque uariis, ut uix genera nominari, ne-
dum uis singulorum exprimi aut perferri posse uideatur, non
parum aucta esse onera atque pericula belli. Quaerimus er-
go, quare nostris militibus non debeant competere priuile-
gia, quae Romani suae militiae tribuerunt, cum non solum
eadem ratio pro iis pugnet, consistens partim in inscitia le-
gum, partim in periculo uitae, partim in fauore armorum
et compensatione aliqua onerum et operum bellicorum, sed
et maior? Praefagit animus, quid Dissentientes contra haec
molituri sint. Excitabunt LIPSIVM, ut amicitiam, quam
nobiscum facere dignatus est, abrumpat. Hic Vir egregius,
cui ingenii gloriam nullo modo inuidemus, sed admiramur
potius, et lentis licet gradibus, et interiecto interuallo, sequi-
mur, in *ultima de militia Romana Dialogue*, non solum con-
tendit, pericula belli non minora olim fuisse, quam hodie,
sed et persuadere conatur, ut nouam bellandi rationem mu-
temus, et ueterem recipiamus. Quo facto nil nisi triumphos
auguratur, animoque praeuidet longe lateque sparsa Christi-
anorum signa. At enim uero non adeo metuimus nobis a
LIPSIO, non quod contemnamus, quem laudibus extulimus,
sed quod nobis, si recte eum assequaris, parum aduersetur.

(3) Propo-
sitis Dissen-
tibus
ad respon-
dendum,
iisque ua-
riis: quo-
rum de re-
liquis mox,
et in parte
speciali; de
uno nunc,
quod ab
auctis la-
boribus et
periculis
bellicis de-
sumtum
est.

Nam loquitur magis de periculis, quae Romani suis hostibus crearent, quam quae ipsi ab hostibus sustinere haberint, et magis hoc uult, ut retentis nostris tormentis et alio apparatu in nostris exercitibus funditores et sagittarios habere, et acies nostras instruere ad modum Romanae debeamus, quia non minus et saepe commodius occidi hostis sagitta possit uel lapide, quam ingenti tormento; et acies Romana sic instructa fuerit, ut confidenter pugnare milites et cum spe uictoriae potuerint, cum cedere sine metu ignominiae et periculi potuerint, si res coegerit. Nam profligata uelut manus se sensim post hastatos, et hi, ubi infeliciter pugnarant, post principes, et hi demum post triarios recipiebant, habentes spatium et tempus colligendi uires, et reparato ordine hostes denuo aggrediendi. Interiectum quippe erat cum inter cohortes et legiones, quarum quaeque triginta cohortes habebat, aliquod; tum inter tres, ordines illos seu lineas, praesertim intermediam et ultimam, ingens spatium. Quae quidem nos suo loco relinquimus. Si quis uero simpliciter et absolute praeferre uelit ueterem rationem belligerandi ei, quam hodie tenemus, seu grauitate periculorumque magnitudine, seu utilitate, ubi ars muniendi urbes et castra ad summum prouecta uideatur, de eo nulli dubitamus, quin nemini fidem facturum sit, et ipso usu ac quotidiana experientia conuellatur. Non enim solum ad arma respiciendum est, sed et ad ipsum uniuersum belligerandi modum. Sagitta et lapis unum interficit: bombardae idem praestat. Unde LIPSIUS conceptis uerbis musquetas, quae uocentur, excepit. Sed amplius unus tormenti nostri globus non unum, non duos, sed decem et plures extinguere ualet, eiusque in primis in obsidionibus usus est maximus: unde et LIPSIUS expresse, quicquid dixerit, ad obsidiones noluit pertinere. Quaeso, quantum laboris hodie, quantum periculi habet obsidio munitae urbis? non cum hominibus solum, sed cum elementis pugnandum est. Terra, in qua praesidi-

um quaerunt milites, non semper tutos praestare potest, etiam cum in sinum recepit: saepe fraude ignis exspuit et propellit in aerem; aer remittit et prosternit in terram: aqua, quae in fossis est, denegat aditum, et insipientibus affert mortem: ignis undique angit, et consumit, et omnia infesta reddit. Quae dum scribimus, recordamur graphicae descriptionis pugnae navalis, ut hodie habemus, quam Perillustris AUCTOR HEROLDI EUROPAEI in *Prolegomenis* dedit. Cuius uim ac uenustatem cum latina interpretatione assequi desperemus, remittentes ad fontem id solum monemus, praeter summam dicendi facultatem Auctoris, qua pergere ipsi facile fuisset, et ubique aequali procedere passu, si per rerum scribendarum argumentum licuisset, id inde constare, etiam maritimi belli pericula non parum aucta esse.

§. XVII. Haec generatim de argumentis, quibus nos armati sumus: iam quoque generatim de argumentis Dissidentium, quibus nostris militibus priuilegia militaria, quae iure Romano continentur, interuertere conantur, uideamus. Alii urgent nostrorum militum collectionem, quod non ex ciuibus fiat; alii, quod non modo Romano; pars, quod data pecunia: aliqui stigma nostris deesse monent, plures cingulum: et ob id iure putant omnes Romana ipsi priuilegia denegari. Sed his quidem facile resisti potest. Re- gerimus, in aestimatione militum non ad originem esse uel formam externam, sed ad finem atque effectum respiciendum, atque sic omnes uno ictu prosternimus.

§. XVIII. Hi quidem putarunt milites nostros ea parte odoriendos, qua milites fiunt, non qua milites sunt. Intellexerunt ex POLYBIO, LIVIO, DIONE et aliis, Romanos quondam milites suos ex ciuibus legisse: cognouerunt quoque modum, per tribus et centurias. Inde putarunt, non posse milites hodie priuilegiorum, quae Romanis data sint, capaces esse, qui non iidem ex ciuibus lecti sint, quasi aut Romani semper militiam et solam ex ciuibus habuerint, nec

II. Dissidentium collatis et destructis, hoc ordine, ut sequatur argumentorum desumtorum (A) a militum nostrorum qualitate Propositio PRIMA, de militiae nostrae constitutione. Reiectio. Ventilatio un- argumeti Primi.

unquam conductitia usi sint, ne quidem tempore Imperatorum, inprimis posteriorum usque ad Iustinianum: aut ratio priuilegiorum, quae Romani suis militibus tribuerunt, non eo pertineat, quod milites sint, sed quod milites ex ciuibus facti sint. Romanum Populum aliquando bello Punico secundo mercenario milite usum fuisse, auctore LIVIO *L. 24. in fine*, refert ALEXANDER AB ALEXANDRO *Dieb. Genial. l. 6. c. 22.* Et quis crederet, in bello ciuili Triumvirorum, cum iam ante uariis praeliis, inter Marianos et Syllanos, Pompeianos et Caesareanos commissis, tot hominum millia ciuilis furor abstulisset, omnes legiones, quarum Antonius quinquaginta, Octavius quadraginta habuisse fertur, ex solis ciuibus collectas fuisse, etiamsi iam tum Lege Iulia toti Latio ciuitas Romana data erat. Aut quis non dubitaret, anno Urbis 528. in Gallico tumultu Populum Romanum exercitum ad octingenta millia militum ex sola Italia collectum habuisse, licet de eo scriptorum Romanorum testimonia afferat CANTELIVS *de Rep. Rom. p. 233.* Sed haec in medio relinquemus. Illud certum est, sub Imperatoribus rationem conscribendi exercitus mutatam fuisse, et milites subditis pro modo possessionum imperatos, ut uel ex *l. 7. et 12. C. Tb. d. tiron.* constat. Nec dubium est, quin exteri quoque a ciuibus conducti et ad militiam comparati fuerint, sicut etiam in dicta *l. 7.* quae est Imperatorum Valentiniani, Valentis et Gratiani, *aduenarum coemptio* memoratur, generatimque locus mercenariae militiae fuerit. Certe quis dubitaret, tempore Iustiniani, omnes, seu ciues, seu exteros, qui ingenui erant sanguinis, et ad dandum nomen militiae parati, in numeros relatos fuisse? Atqui uero ipsi Imperatores privilegia militaria aut dederunt, aut confirmarunt: imo totum Romanum ius, ut hodie habemus, et omnis eius uis obligandi a Iustiniano est, et secundum statum aevi Iustinianaei iudicanda. His accedit, quod maximum est, et per se sufficiens, in aestimandis priuilegiis militaribus, quae iure Romano continentur, et ad

nostros milites applicandis rationem ineundam esse non personarum, quibus data sint, sed causae, quare data sint. Quae cum nec hodie cessare jullo modo dici possit, ut iam iam intelleximus, quid est, quare dubitemus, nedum pertinaciter repugnemus, nostris militibus Romana privilegia accommodare, quae, si recte advertimus, non militibus, sed militiae, seu non personae sed ordini data sunt?

§. XIX. Illud autem de data pecunia quid potest efficere? si licet stipendia dare militibus, quare non liceat ipsis etiam aliquid dare praecipui? Atqui Romani civibus militibus stipendia persolverunt, et quod in scriptoribus rei Romanae legitur, frumenti certum modum datum esse, pecuniae nihil, non captandum est, sed de primis temporibus accipiendum. Nam tertio ab Vrbe condita seculo paulo ante captam a Gallis Urbem aera quoque militibus constituta sunt, et deinceps constanter soluta, et aucta quoque, praesertim sub Imperatoribus, ut videre est in compendio apud CANTELIVM de R. R. p. 246. et ALEX. AB ALEX. D. G. l. 6. c. 22. Sed quid illi sibi cum stigmate volunt et cingulo? miramur, quod non etiam galeas requirant cum cristis, et loriceas segmentatas, et ocreas in cruribus dextris. Stigma erat nota publica, quae tironibus in manibus imprimebatur, non ignominiae causa, sed notitiae, ut si aufugerint, possint agnosci. Ad quorum exemplum fabricensibus stigmata infligi in brachiis iubent Arcadius et Honorius Imperatores in l. 3. C. de Fabricens. et l. 4. C. Ib. eod. ad quam posteriorem IACOB. GOTHOFREDVS plura de eo argumento collegit. Cingulum autem quale fuerit, iam supra intelleximus. Sed quid stigmati cum privilegiis militaribus? et quomodo a stigmati absentia ad privilegiorum denegationem? nullus est de eo in Topicis Eberhardinis locus. Stigma non facit militem, qui praesens privilegia urget: sed latitantem prodit, qui miles esse et privilegiis frui recusat. Nec res utilitate metienda, cum sine dubio nec olim latitantes reper-

Secundi

Tertii et
Quarti.

ti

ti sint omnes, qui stigma habuerunt, et hodie reperiantur, qui stigma non habent. Certe stigmatis usus hodie distinctis Principum nostrorum et imminutis territoriis non magnus futurus est. Cincti autem nonne nostri quoque milites sunt? quid interest hoc an illo modo? Plane quondam maiores nostros ad modum Romanum cingulum et gladium gestasse, sed, quod mireris, ad dextrum latus dependentem, ex CLVERIO constat, de *Germ. Antiqu.* l. 1. c. 44. Nec medio aevo morem cingendi a Romano absimilem fuisse, ex uariis scriptorum locis probabiliter constat. ARNOLDVS LVBECENSIS in *Cbron.* l. 3. c. 5. de Friderico I. narrat: *edixisse curiam, ut filium suum Henricum Regem militem declararet, et gladium militiae super femur eius potentissimum accingeret.* Et de Friderico Duce Sueviae, filio Conradi Regis, refert RADEVICVS l. 1. c. 6. *in praesentia Imperatoris gladio accinctum fuisse, et militem professum.* Item de exteris Principibus, Geisa, Vngarorum Rege, memorat OTTO FRISINGENSIS de *Gestis Friderici* l. 1. c. 2. *in campo ad Leitam fluvium ordinis militaris insignia suscepisse, cingulum militare accepisse, gladio accinctum militem factum, balteo donatum esse:* et de Mafconio, Rege Scotiae, *cingulo militari a Rege Francorum Henrico accinctum fuisse,* SIGEBERTVS in *Cbron. Ann.* 1160. Ut plura non afferamus, quae simul de dignitate militari argumentum praebent, quia primae nobilitatis uiri solenni ritu milites creari non dedignati sunt, quod et de CAROLO M memoriae prodidit ALBERICVS monachus in *Cbron. Ann.* 890.

Propositio
SECUN-
DA.
de nostrae
militiae
constituta
efficacia.
Confutatio

§. XX. Alii Dissidentium, quasi uitium sociorum agnoscences, dirigunt mucrones in eam partem nostrorum militum, qua milites sunt, non qua milites facti sunt. Impetunt uirtutem ipsorum et efficaciam, contententes, extraneam et mercenariam militiam tantum non ualere, quantum domesticam, atque sic nec iisdem priuilegiis dignam esse. Enim uero ad haec decies plura reponimus. An nobis semper exera militia et sola? an Romanis semper domestica?

et

et quid inter mercenariam et stipendiariam interest? nonne hodie maxima pars militum ex patria? nonne sequelae hodieq; locus? nonne usurpatur, cum necessitas postulat? an externa militia dicenda, quae Germanico Principi ex uariis Germanicae Nationis Gentibus collecta est? et qua parte tandem externa militia et mercenaria inferior illa, quae ex ciuibus constat? an uirtute? sane omni genere Politicarum scientiarum excellentissimus HEROLDI EVROPAEI AVCTOR *in Proleg. p. 12. ait, iam ab aliquo tempore existimatum fuisse, bella non ita promte feliciterque patria militia, quam externa, geri, et ob id potentissimas respublicas et maxime populosas milite conducto usas esse. Et licet non gereretur, sufficit, quod geri credatur ab iis, qui belli gerendi pariter ac ferendarum legum, priuilegiorumque conferendorum, potestatem habent. Qua ergo alia re miles ciuis extero praeualet? an fauore tamen, et eo ipso, quod ciuis est? Quærimus per DEVM immortalem, quis maiore fauore dignus, miles ciuis, qui ad profundendum pro patria sanguinem obligatus est, an exterus, qui nullo uinculo amoris, nulla obsequii necessitate coactus pro salute alienae reipublicae corpus, sanitatem, uitam, morbis, periculis, morti exponit? sed id, inquis, facit fere sui commodi causa: quid tum? faciat, modo et reipublicae, cui militat, commodum promoueat. Darius apud CVRTIVM *Lib. III. cap. 8. cum ipsi suaderent purpurati, ut quos Graecos haberet in exercitu, iuberet toto exercitu circumdatos telis obrui, negat, se tantum facinus esse facturum, ut suam secutos fidem, suos milites iubeat trucidari, qui ex externa natione salutem suam credidissent sibi, i. e. ut BOECLERVS explicat, laudato supra loco, p. 959. qui non facerent peregrinorum opera, sed ciuium uicem praeliarentur. Addit uir celeberrimus: Diminuitur aliquid, fateor, de tam praeclara opinione mercenaria uilitate quorundam: sed nec semper de sequiore proposito singulorum constare potest, et hominum uitia ad iniuriam rerum ualere non debent. Et quid multa? Si miles exterus in Germania militat,**

D

non-

nonne eo ipso Germanus ciuis est? sin extra Germaniam, Germanico tamen Principi, sufficit, a patre patriae esse assumptum, et militibus patriis confociatum et exaequatum.

*Propositio
TERTIA,
separans
milites
Caesarea-
nos ab
aliis.*

§. XXI. Est et alia pars Dissidentium, quae et ipsa in numero oppugnantium priuilegia militaria est, sed aliquantum remissius agit. Pars enim concedunt Caesareanis militibus, qui sub signis Imperatoris Germanici stipendia merent, et ipsis reddere priuilegia parati sunt. Agendum cum his moderatius est, quia errore magis, quam consilio, ad pugnam cincti sunt. Non satis perceperunt animo nec iura Principum nostrorum imperii, et statum publicum, quo bella gerere cum exteris possunt, modo id sine damno et pernicie Regni Germanici fiat: nec quo pacto ius Romanum in Germaniam peruenit. Neque enim nos, sicut nec alios in quoquam regno, leges Romanae tenent, quod ab imperatoribus Romanis profectae sint, eorumque iam sint successores Germaniae Reges: sed quod consentientibus Germaniae Regibus, Imperatoria maiestate condecoratis, et Principibus, quatenus Imperii participes sunt, et legum ferendarum potestatem habent, libera uoluntate Germanorum receptae, et in forum ac usum deductae, et deinceps, ut supra intelleximus, legibus Germanicis, seu expresse dicis, seu tacite, confirmatae sunt. Quae cum plana sint et notiora, quam ut iis pertinaciter repugnari possit, illam quidem cohortem Dissidentium, quae longius a suis progressa est, sine difficultate captiuam ducimus.

*(B) a pri-
uilegiis
ipsis et eo-
rum fonte.
Propositio.*

§. XXII. Verum enim uero sapientiores Dissidentium non milites nostros, nec qua sunt milites, nec qua milites facti sunt, sed ipsa priuilegia, quae nostris militibus uindicatum imus, et eorum fontem intuentur, et sic uelut ex insidiis nostram militiam impugnant. Penetrarunt in arcana Reipublicae Romanae, et animaduenterunt, quod primis Monarchiae seculis summa potestas magis apud militiam et exercitum, quam Senatam et Principem fuerit,

et

et quod milites fere pro lubitu et fecerint et interfecerint Imperatores. Cuius rei cognitione excitati longius cogitatione mentis progressi sunt, ut Imperatores sub speciosis rationum inuolucris non alia de causa tot priuilegia militibus concessisse statuerent, quam ut fauorem militum aut conciliarent sibi, aut conseruarent. Cum autem haec uera ratio mutato Reipublicae statu, et Romanorum Imperio ad Germanos translato, hodie manifeste cesset, aliter fieri non posse, quam ut priuilegiorum militarium, quae iure Romano perscripta sint, multa hodie cessent. Inde audacia: inde impetus: inde pugna. Enim uero, si recte aduertimus, nec quasi fulgure armorum praefringi oculos pati uolumus, mox constabit, specie magis quam acie terribilia fuisse. Primum negare non possunt, statum illum, quem urgent, Reipublicae Romanae, magis ad prima secula pertinere, quibus gentiles imperii habenas tenuerunt. Postquam et caput et membra Christiana facta sunt, omnia in melius mutata sunt, et pristina confusio correctata, maxime a temporibus Theodosiorum. Nam quae interdum, etiam post Iustinianum, sub finem seculi sexti, et initium septimi, inter Mauritium et Phocam, et hunc inter atque Heraclium, et post etiam, gesta sunt, magis ad exceptionem a regula pertinent, et quasdam ueteris confusions reliquias atque uestigia referunt, maxime cum illa singulari, sed iusto, DEI iudicio sic euenisse uideantur, ut et iracundissimus Imperator iustas poenas peremptorum ad duodecim millia militum lueret, nec crudelissimus tyrannus Imperatoris et familiae Augustae interneccionem impunem haberet, de quibus latius ZONARAS in Mauritio. PAULUS DIACONUS L. 10. et 17. AIMOINUS L. 3. et 4. et alii. Atqui nobis in aestimanda iuris Romani auctoritate unice ad tempora Iustiniani respiciendum est, qui omnia, quae uoluminibus suis auspiciis compositis continentur, sua fecit, et sublatis ueteribus cum Ictorum scriptis, tum imperatorum codicibus, ex solo suo iussu atque imperio uim omnem ac

Confutatio.

ro-

robur uoluit obtinere. Unde priuilegia militaria, quae ab anterioribus Imperatoribus profecta sunt, effectū censenda sunt ab ipso Iustiniāno profecta esse. Cuius uolumina, postquam ex longis tenebris in lucem protracta, et literis exscripta, et in unum corpus redacta sunt, cum certatim a gentibus, et inter has a Germanis recepta fuerint, qua talia, id est, quatenus Iustinianum auctorem habent, non est iam nostrum in auctores singularum legum inquirere. Deinde lubentes fatentur, speciosas rationes legibus praetextas esse, ueram nunquam expressam. Sed hoc quid aliud est, quam propriis cadere telis? An decet iureconsultum, ultra causas, quas legislator expressit, alias quaerere, nedum magis diuinari? Haec est μεταβάσις εἰς ἄλλο γένος. Legislatoris est, causas legum ponderare atque statuere; iureconsulti leges interpretari, et secundum legislatoris uoluntatem ad facta ciuium applicare. Sufficit ergo, causas expressas, siue in illa ipsa lege, de qua disceptatur, siue in alia, hodie etiam in nostros milites quadrare.

§. XXIII. Res nondum confecta est. Non ualde quidem de bono exitu dubitamus, sed nec canendus tamen ante uictoriam triumphus. Instant Dissidentēs pertinaciter, et protrahunt certamen. Urgent et replicant, quae ad singulas leges, ad singula priuilegia pertinent: alia non quadrare in statum hodiernum, quacunque ratione suffulta sint: alia propemodum sanae rationi aduersari: alia nunquam recepta: alia iam dudum oblitterata esse. Sic crescit pugna, et per uniuersum Iurisprudentiae campum diffunditur. Agedum, LECTOR BENEVOLE, Tu, si lubet et uacat, rem omnem penitus cognoscas: Tu medias teneto partes, uictoriaeque et triumphī arbiter esto.

PARS SPECIALIS

DE

PRIVILEGIIS MILITARIBVS IN

SPECIE, SINGVLORVMQVE VSV
HODIERNO.

§. I. Iam

TAm ergo de singulis privilegiis pugnandum est, quorum alia Militibus competunt ex Iure Personarum; alia ex Iure Rerum, alia ex Iure Actionum.

S. II. Quod ad ea, quae ex Iure Personarum competunt, Dissidentibus quasi stratagemate usi sunt. Dum enim plura uindicamus, pro diuerso statu hominum, Libertatis, Ciuitatis, et Familiae, illi, quae ad primum statum pertinent, palam omnium oculis exposuerunt, ut ueluti praedae cupiditate incensi in impedimenta irruamus, quo ipsi interim aliis partibus grauius instare, et felicius pugnare possint. Concedunt enim nobis et fere obtrudunt, quae de seruis, et postliminio, et Legis Corneliae fictione iure Romano scripta sint, etiam hodie locum habere posse et debere, si bellum gesserimus cum gente, quae adhuc seruitute utatur. Sed has quisquillas spernimus atque contemnimus. Turcae et Tartari capti apud nos fere in deliciis, certe non eodem loco habentur, quo serui Romani. Ciues autem nostri, qui a barbaris capti sunt, apud nos nullo plane modo habendi pro seruis, sed testamenta a morientibus in seruitute condita ualent, si haberi possunt, certe eo non inualida sunt, quod a captiuis facta sunt. Quo enim iure seruitutis in hostem captum, (minimum quando cum Gente Christiana bellum) qui patriam oppugnatum uenit, non utimur, eo utamur in ciuem, qui pro patria pugnans captus est? Potius uindicamus militibus nostris captis, quod est in *L. 23. C. d. SS. Eccles. j. Nou. 31. c. 6.* ut quod ad redimendos captiuos relictum, uel legitimo modo donatum est, intra centum annos peti possit, quod posteriori lege ad quadraginta coarctatum est: et in *L. 49. C. d. Episc. et Cler.* quae permissum est totam suam substantiam pro redemptione captiuorum relinquere, et ipsos captiuos heredes scribere, cum regulariter incertae personae heredes institui nequeant. Vtrumque

*De Priuil.
Milit.*

*(I) ex l.
Personarum.*

*(a) quod
ad statum
Libertatis*

*De seruit.
postlim. et
L. C. fict.*

De captiuorum redemptione.

aperte in fauorem militum constitutum, nec ratio obscura est, et hodie quoque sine dubio locum habet.

§. III. Multo acrior de statu ciuitatis contentio. Nam
 (e) quod in eo et ueteranorum causa uertitur, et totum caput igno-
 ad statum rantiae iuris, de qua militibus priuilegio cautum est. Equidem
 Ciuitatis. de posteriori, an civis esse possit miles, et tamen iura ciuita-
 De igno- tis ignorare, adhuc magis uafre, quam feruide disceptatur.
 rantia iu- Nos nihil amplius uolumus, quam ignorantiam Iuris Ciuilis
 ris. (1) Communis, non Naturalis, nec Ciuilis Militaris: idem concede-
 - audire. - re. (2) dere Dissidentes uidentur. Nos non solum innocuam, sed et
 - audire. (2) proficuam ignorantiam uolumus: idem uelle et Dissidentes
 uidentur. Ergo hic pax? imo uero tantum species aliqua indu-
 ciarum. Gliscit dissensio sub cinere, et periculū est, ne mox ue-
 hementius erumpat. Nam de terminis ignorantiae nondum sa-
 tis conuenit, quousque in casibus specialibus proficua esse de-
 beat. De iuribus ueteranorum maius est et apertius certamen.
 De iuribus Multi enim hic extrema intentant nobis: pars quoque illudunt.
 ueterano- Nam GROENEVEGENIUS ad Tit. C. de ueteranis, in ueterata
 rum. ueteranorum ait esse priuilegia, atque immunitates. Et SCHIL-
 TERVS Exercit. ad π. 50. §. 16. non putat operae pretium de ue-
 teranorum priuilegiis disputare. At enim uero quid tandem
 est, quod eos tam male habet? Data sunt ueteranis aliqua iura
 et priuilegia in praemium nauatae reipublicae operae, immu-
 nitas a muneribus ciuilibus personalibus, l. 18. §. 29. d. muner.
 j. l. 2. §. 1. D. d. ueter. speciatimque ab onere tutelae, secun-
 dum distinctionem in l. 8. D. de excus. ab operibus publicis, l.
 1. C. d. oper. publ. a collatione seu collectis, si non patrimonialibus,
 aut non omnibus, d. l. 2. §. 1. et l. 4. de ueter. j. l. 10.
 d. uacat. certe personalibus, et uestigialibus, si mercimonia
 exerceant, pro mercibus, uel persona, uel mercandi licentia
 soluendis, l. l. C. d. ueter. quamuis absurdum non sit, si ab omni-
 bus dicamus, et propter expressa uerba in d. l. 1. C. Constantinus
 Augustus dixit: Magis magisque conueterans meis beatitudinem
 augere debeo, quam minuere, putemus a Constantino adjectum
 uete-

ueteranis, quod Ulpiani et Pauli tempore, quorum illae aduersae leges sunt, non habebant. Quo etiam REGNERVS inclinat in *Cens. Belg. ad l. 1. et 2. D. d. ueter.* Addatur BRUNNEMANNVS ad *Tit. Cod. de ueteranis*, et MEIERVS *C. 1. A. Tit. eod. de ueteranis*, qui n. 9. inter priuilegia ueteranorum etiam immunitatem a metatib, si domus habeant, refert, per *l. 9. C. d. prox. sacror. scrip. L. 12.* Item immunitas a poenis grauioribus, uelut ad bestias, in opus publicum, a fustibus, *l. 1. et 3. D. d. veter. idem ipsis liberisque eorum cum decurionibus honor, d. 23.* Haec sunt fere, quae uolumus ad nostra tempora, quatenus fieri possit, applicari. Quid ergo habent Dissidententes, quod nobis obuertant? an incongruum est, qui per uiginti annos innumerabilia incommoda, et onera, et mala pro republica sustinuit, eum tandem in otio consensescere, aut quod reliquum uitae habet, absumere, nec aequè ac alii, ciuilibus muneribus grauari, uel collectarum et uectigalium, uel aliis oneribus premi, uel etiam mitiori poena ob malefactum aliquod affici, qui tot benefacta in rempublicum contulit? et multo magis, si honeste uiuat, honore aliquo ornari? Nam quod fere contemni soleant milites missi, et omnibus odio haberi, id perperam fit, et fieri non debebat. Haberemus milites meliores, si et ipsi melius, et in primis post missionem benignius et liberalius haberentur. At scilicet non recepta sunt ueteranorum priuilegia pro statu nostratis militiae. Hoc est Schilteri telum, sed idem, quae nostri ex superioribus, scuta non perfringit nostra. Mox pro receptis forent habenda, si essent, qui eadem uirgerent. Sed haec causa est, quare fere ignorentur, quod hodie uix sit miles, qui uti domino per uiginti annos militauerit, et si forte sit, pauper sit, qui ostiatim stipendia quaerit. Atque huc dum fortissima aduersariorum tela abeunt, rem ipsam et causae neruum parum feriunt. Quid si enim sint, qui fideliter per uiginti annos (dabimus logissimum spatium, non immemores *l. 2. C. de his qui non implet. stip. et eorum*

rum

rum, quae supra intelleximus) uni domino seruiert, et honeste missi iura ueteranorum urgeant? Sane BRVNNEMANNVS in *Comment. ad D. T. d. ueteranis*, in hunc casum, si recte et attente legatur, largitur omnia, et totus totus pro nobis militat, qui idem in *Comment. ad Cod. T. de excus. ueter.* postquam remissionem tutelarum, quam ueterani habent, explicasset, n. 4. expressis uerbis addit: *talia militum priuilegia etiam in nostris locum habere receptius esse. Quem secutus est HOPPIVS in Comment. ad Instit. Tit. de excusat. §. 14. in V. Hod.* nisi quod temporis determinationem, intra quod honeste missi immunes esse debeant a tutela, iudicis arbitrio committendam putat. Et ENGELBRECHTVS in *Comp. Iurisprud. ad eund. tit. d. ueter.* expressis uerbis ait; *priuilegia ueteranorum ad nostros milites accommodari solere, si impleto legitimo militiae tempore, hoc est uicennio, pro patria militauerint, et honeste missi sint.* Idemque non obscure probat HAHNIUS ad *Wesemb. Tit. de remilit.* et expressis uerbis cum MEVIO, Perillustr. L. B. a LYNCKER ad *Struu. S. I. C. T. de ueteran.* Et REGNERVS in *Cens. Belg. ad l. 1. et 2. D. d. ueteran.* immunitatem, de qua *pr. d. l. 2.* agatur, nequaquam ademptam uel adimendam censet, itemque mitigationem poenae concedit, modo legibus diuinis, ueluti de homicida occidendo, uis non inferatur, in eandemque sententiam Groenevegenium explicat. Ipse quoque MORNACIUS, qui ciuatus militiae nostrae hostis uidetur, eo quod ad *l. 40. D. ex quib. caus. mai.* iam anno 1598. ei generatim priuilegia Romanae militiae abiudicata profert, quasi ipsa praescriptione tutus et munitus; tamen ad *l. 11. D. d. euiet.* ueteranis nostris ex ipsis rebus iudicatis non parum tribuit: idque se tanto accuratius adlicere uoluisse ait, quanto liberius alii asseuerare audeant, usum tituli de priuilegiis ueteranorum paruum esse. Sed et multi eorum qui a partibus aduersis stant, et priuilegia ueteranorum hodie uel non, uel parum obseruari uolunt, de gregariis militibus loquuntur. Vid. SCHOEPPER ad

Tit.

Tit. de ueteranis, STRUVIUS *in recentiff. Compend. Iuris, ad tit. eund.* Et a nobis non aliter speranda pax, quam si ueterani, quos diximus, si qui sint, uel futuri sint, in pacis conditiones et tabulas referantur. Quodsi id ui impetrare non poterimus, certe consilio efficiemus. Damus enim consilium, si cui contigerit expletis uiginti stipendiis esse superstiti, et ipsi iura ueteranorum denegentur, ut principem adeat, et tot annorum labores atque pericula ad uiuum demonstrat, simul quid Iure Romano de ueteranorum priuilegiis scriptum sit, exponat, et in fine conuenientes preces annectat: bona fide spondemus fore, ut iustitiae petitionis principis clementia respondeat.

§. IV. De statu Familiae languet pugna, nescio an eo, ^{(γ) quod} quod uulgo non satis, non dicam intelligi, sed explicari uideatur. ^{ad statum} Solet enim status Familiae definiri, esse, quo quis sit ^{Familiae.} paterfamilias uel filiusfamilias. Sed longe latius patet, ut secundum eum personae sint uel sui, uel alieni iuris; uel cognatae aliis, uel non cognatae, seu extraneae; uel aliquo uinculo matrimoniali constrictae, uel liberae: et amplius, quae sui iuris, uel alius suo modo subiectae sint, puta pupilli, et qui perfectae aetatis non sunt, aut alias ob uitium animi uel corporis in cura sunt: uel alias suo modo sibi subiectas habentes, puta tutores, curatores, domini, patresfamilias, in speciali sensu propriis accepti, qui liberos habent in patria potestate: (nam et ille paterfamilias dicitur, qui sibi acquirit, ut pupillus, minor, conf. l. 105. §. 2. d. V. S.) uel neutro modo affectae, puta maiorennis sanae mentis et corporis, neque seruos, neque liberos in potestate habentes: Quae alieni iuris, uel in dominica potestate sint, puta serui, uel in patria, puta liberi, uel ex iustis nuptiis procreati, uel ad eum effectum legitimati, uel adoptati, nondum emancipati: Quae cognatae, uel consanguineae, uel affines, et illae uel agnatae uel cognatae: Quae ninculo aliquo matrimoniali constrictae, uel sponsus sponsaue, uel maritus uxorie, uel concubina. Qui campus licet am-

E

plus

plus sit, tamen quia, qua in praesenti pugnae patet, planus est, non multum audere, nec posse, Dissidentes uidentur. Nam GROENEVEGENIUS ad Tit. *D. de castrens. pec.* impugnans cum AUTUMNO peculium castrense, quod milites habent sub patria potestate constituti, pleno separatoque a rationibus paternis iure, quasi, quae de eo Iure Romano scripta sint, fere omnia recesserint ab usu: et MORNACIUS usum peculii fere, nescio quo fato, ad Clericos rediisse asserens, ad *L. 3. de minor. 25. ann. p. 109.* timidi uel solo strepitu forensi repelluntur usque ad fines, ex quibus primum egressi sunt, alter Bataviae, alter Galliae. Nam in foro Germanico Imperii nostri usum patriae potestatis, e cuius ruinis, nescio quibus moribus in Batauia collapsae, suae fundamentum sententiae GROENEVEGENIUS construxit, permagnum esse, peculiorumque diuersitatem accuratè seruari, tam notum prouocatumque est, ut demonstratione non egeat, licet de castrensi quidem peculio non omnes libri forenses pleni sint controuersiarum, quia id non inde est, quod iura peculii castrensis cessent, sed quod ipsa peculia castrensia rariora sint. Conferri uelim cum B. PHILIPPI *Us. Hod. Instit. Lib. 4. Eclog. 61. j. L. 2. Ecl. 43.* B. LAUTERBACHIO *in Coll. Tb. Pr. ad Tit. de pecul. §. 5. et seqq.* B. STRYKIO *Us. Mod. D. ad Tit. de pecul. ex Nostratibus Magnificos Viros, BERGERUM Respons. Iur. P. 1. Resp. 105.* WERNHERUM *in Observat. Forens. P. 1. Obs. 142. j. Obs. 9.* BEYERUM *in Posit. ad Pand. Tit. de his qui sui uel al. iur.* Neque porro uacationem a tutela, quam milites sic habent, ut ne quidem uolentes ad eam admittantur, et eius nomine, quod pro tutore gesserint, non tutelae iudicio, sed negotiorum gestorum teneantur, per *l. 4. C. qui dar. tut. poss.* sustinent Dissidentes pertinaciter impugnare, quia de expugnatione desperantes fecit cogitatio fundamenti, seu causae, qua nititur, consistentis in tractandis expeditius armis, gerendisque rebus pro patriae salute, et quadrantis optime in statum nostrum. De rebus autem ad cognitionem

nem et matrimonium pertinentibus quod hic certamen nullum, nolim mireris. Duas enim tertias campi, in quo iam uersamur, Romani, Pontifex occupatas tenet, iam ab antiquo tempore. Nec cuiquam lubet cum BARTOLO concertare quaestionem: *an miles teneatur uxorem suam uocare dominam, et haec ab illo id iure queat postulare?* quam ad *l. 26. C. d. donat. int. uir. et ux.* et aliis multis locis magno studio proposuit, et sententiam negantem argumento in forma solenni cinxit, ut castra solent uallo arte mathematica structo.

§. V. Quod porro ad priuilegia Militaria ex Iure Re- (II.) ex I. rum attinet, labor omnis et pugna abit in duas partes. Al- Rerum. tera de iuribus in re, altera de iuribus ad rem contenditur. Utrisque non sine ardore: sed et utrimque spes est, nos fu- De Priu. periores decessuros, quia hic nobis maximum robur est, hic Milit. cir- aquila et Imperator, hic aer nobis et uentus conspirantium ca Doctorum, et lux ipsa fori atque praxeos fauet.

§. VI. In altera parte ergo de iure domini alii, alii de (A) IUS iure hereditatis contendunt. Qui de iure domini, impu- IN RE, gnant et defendunt, quae de acquirendo rerum dominio in fauorem militum §. 17. *l. d. R. D.* et *l. 8. C. d. rei uind.* singu- (1) domi- lariter constituta sunt. Docet Impertor in §. 17. et docendo nium, praecipit, statim militum fieri, quae ex hostibus ceperint, (a) ex §. 17, adeo quidem, ut etiam liberi homines in seruitu- *l. d. R. D.* tem ipsorum deducantur. Hic confertim pugnatur, quia Propositio. et de sensu uerborum, et usu. Concedimus lubenter aliquan- Venila- tum, atque largimur, textum ad immobilia non pertinere, tio. quia haec talia non occupantium fieri, sed publicari in iure dicuntur, *l. 20 §. 1. d. capt. et postlim.* sed potius reipublicae uel principi, cuius auspiciis bellum geratur, acquiri, itemque personas captas fere non amplius a capientibus retineri, nedum in seruitutem detrudi, nisi forte, quod ipsi aiunt, cum barbaris bellum sit, sed qui ceperunt, praemium aliquod, si persona insignior capta sit, aut pro leuiori lytrum accipere solere. Sed aduersarii, GROENEVEGENIUS, VIN-

NIVS, HOTOMANNVS, et qui sunt plures, hoc non contenti non solum ad res mobiles uel se mouentes, sed et ad eas, quae in dimicatione singulari, aut in liberis et iniustis excursionibus, atque sic extra ministerium publicum capiuntur, uolunt restringi: partim, quia quae aliter, in praeliis, in expugnatione urbium, castrorum, capiuntur, actu bellico et in ministerio publico capiuntur: eorumque dominium ipsi populo uel principi acquiratur: qua parte H. GROTIUS in subsidium uocatur, ut hanc sententiam suam, quam de *I. B. et P. L. 3. c. 6. §. 2.* profiteatur, propugnet: partim, quia ex scriptoribus Romanis notum sit, proficiscentibus ad bellum ducibus quaeestorem adiungi solitum fuisse, qui praedam et spolia ex hostibus colligeret, uenderet, et pecuniam in aerarium referret. Sed et amplius usum istius §. hodie nullum esse contendunt, sed quantum habere et acquirere debeant milites nostri, ex principum uel ducum belli arbitrio dependere. Itaque ergo non minori uirtute nos resistimus sententiae, quam insistent illi. Quis audeat negare, quae milites Romani in praelio prostratis hostibus detraxissent, ea fecisse sua? aut quis inficias ire, in arbitrio imperatoris fuisse urbem militibus diripiendam dare, idque saepe numero factum esse? Et quid nobis cum GROTIO, quem nunquam laesimus, nunquam ad certamen prouocauimus? quem eo, quo decet, honore semper et cultu sumus et amore prosecuti? Ille de occupatione bellica secundum Ius Naturae et Gentium: nos secundum Ciuile Romanorum. An putabimus, et Imperatorem de solo Iure Gentium accipiendum esse, quod eius expresse fecerit mentionem? Quasi uero accurate Iuris Gentium nomen, et Naturalis, et Ciuilis, semper a Ictis Romanis usurpatum sit, nec iam ante idem HVGO in *Lib. 2. c. 8.* contrarium ostenderit, et inprimis, multa perperam ex ciuilibus institutis ad Ius Naturae et Gentium translata fuisse: aut quasi, quae Icti Romani de Naturali et Gentium iure pulchra confusione tra-

tra-

tradiderunt, ea nobis pro legibus obseruanda ueniant? Usus
autem Iuris Romani, qua de iure militum acquirendi in bel-
lo statuit, dicemus nullum, quem etiam patria iura confir-
mant? Annon in Recessibus Imperii *Instructio equitum pedi-
tumque de A. 1570. art. 203.* idem indulget militibus nostris,
quod de Iure Romano euicimus, exceptis iis, quae ad com-
meatum et armaturam pertinent? quid aliud loquuntur no-
uissimae ordinationes militares Regum et Principum in Eu-
ropa, et nostro speciatim Imperio? An putabimus, eo ipso
Iuris Romani usum reddi nullum, quod idem iure patrio
constitutum sit? imo uero ualet semper Ius Romanum, et ua-
lere censendum est, quousque iuri Patrio non repugnat: non
autem repugnat, quando cum eodem conspirat. Imo suffe-
cerit nobis, usum tunc et uim habere, quando specialibus
ordinationibus et nouissimis principum uoluntatibus con-
trarium non sit constitutum.

§. VII. Quibus rebus iam magis exarsit contentio de ^{(6) ex l. 8.}
lege altera, nempe 8. *C. d. rei uind.* Coniunxit uires cum ^{C. d. R. V.}
AVTVMNO et MORNACIO GROENEVEGENIUS ^{add l.}
et tanto magis sperat legem conuulsurum, quanto magis sibi ^{Sententia}
fundamentum ipsius labefactasse uidetur. Vult enim causam, ^{Dissenti-}
quare militibus concessum sit, ut earum rerum, quas alter ^{entium}
ipsorum pecunia emisset, ipsi dominium acquirerent, eo effe- ^{proponitur}
ctu, ut si uellent, possent ipsas res utili rei uindicatione pe-
tere, si nollent, possent et mandati iudicio seu negotiorum
gestorum experiri, in eo sitam esse, quod militibus non li-
cuerit in ea prouincia, in qua bellica opera peragenda fue-
rint, praedia comparare, *l. 9 et 13. d. re milit.* uel conducere,
l. 31. C. loc. cond. atque sic necesse habuerint, dum in expedi-
tione degerent, pecunias apud alios deponere. Quae cum
hodie cesset, et moribus in emendis conducendisque prae-
diis par sit militum ceterorumque conditio, istam praero-
gatiuam, utilemque rei uindicationem hodiernis militibus
concedere iniquum et a iuris rationibus alienum putat. Vides,

quam iratus sit? quae spargat fulmina? Auget spiritus, quod eandem legem pro abrogata habentes AVTVMMVS, *ad eam*, et MORNACIVS *ad l. 6. C. eod.* non parum auxilii allaturi uideantur. Iam ergo quid consilii? resistere an cedere satius?

obiter pro parte probatur

confutatur per indirectum.

Nostra sententia.

Sed ante omnia, quae de sublata prohibitionem emendi uel conducendi praedia apud aduersarios deprehendere licuit, arripimus, et quasi praedae loco intra praesidia deduci curabimus, eo quod non satis certi de ea esse posse uideamur. Tum uero, quia a fronte uix illis resisti potest, age in latera irruamus. Pupilli emere et conducere possunt, imo tutores iubentur pecunias pupillares in coemendis praediis collocare, *l. 7. §. 3. d. adm. et per. tut.* et tamen illos eodem iure cum militibus frui, constat ex *l. 2. C. quand. ex fact. tut.* Quare ergo non alia causa dati militibus priuilegii esse possit, quam ea, quam GROENEVEGENIUS obtendit, maxime cum et aeque fauorabilis in iure, imo multo magis militum causa sit, quam esse pupillorum dici possit: et militibus extra prouinciam, in qua bellum geritur, praedia comparare, imo et domum in prouincia licuisse, ex illa ipsa *l. 13. de re milit.* manifestum sit? Et quid si aliquis ex nostris militibus a praediorum emtione uel conductione abstinerit? Itaque hoc uolumus atque contendimus, quod *l. 8. C. d. R. V.* scriptum est, id ad nostros milites in Germania hodie applicari et posse, et debere, nec magis habendam esse pro abrogata, uel nunquam recepta, quam alias, quae ab uno uel altero tales esse dicuntur, sed non probantur, ut par erat, exemplis et rebus iudicatis.

(2) Hereditatem, circa qua, quae data sunt priuilegia, recensentur distincte.

§. VIII. Proxima pugna est de priuilegiis, quae militibus circa Ius Hereditarium, speciatimque eius modum deferendi per ultimas uoluntates, collata sunt. Sunt ea numero complura. alia *generaliora*; alia *specialiora*. Ad illa pertinet, quod miles plura testamenta facere potest, eaque omnia ualent, nec ut in paganis, prius per posterius infirmatur, nisi id, militem uoluisse probetur, *l. 19. d. test. mil. j. §. 2. l. quib.*

quib. mod. test. infirm. itemque miles codicillis directo hereditatem dare potest, l. 36. D. d. test. mil. quam paganus non potest, §. 2. l. d. codicill. Specialiora pertinent uel ad formam testamenti, eamque uel intrinsecam, uel extrinsecam; uel ad effectum. Quae ad formam intrinsecam pertinent, uel testatorem respiciunt, uel heredem, uel modum institutionis. Primi generis priuilegia sunt, quod miles ex militari delicto capite damnatus testamentum facere super bonis castrensibus potest, idque iure militari, nisi sacramenti fides rupta sit. l. 11. d. test. mil. cum paganus contra ad ultimum supplicium damnatus testamenti faciendi facultate destituatur, a. l. 29. d. poen. j. l. 1. ad L. Falcid. quod miles de statu suo dubitans et incertus testamentum facere potest, l. 11. §. 1. d. test. mil. paganus non potest, l. 15. qui test. fac. poss. item quod et mutus et furdus miles testamentum facere potest, §. 2. l. d. mil. test. idque iure militari, l. 4. d. test. mil. etiam qui talis simul est, scilicet ex accidenti, non natura, u. l. 10. C. qui test. fac. poss. quod difficiliter procedit in pagano, tam ratione facultatis testandi, quam principis rescripto impetrare debet, a. l. 7. qui test. fac. poss. quam solennitatum, quas adhibere necesse habet, l. 8. C. qui test. fac. poss. Quae heredem respiciunt, uel personam respiciunt, uel numerum, uel obligationem. Ad personam, seu capacitatem, respicit priuilegium, quod est in l. 13. §. 2. D. d. test. mil. de institutione deportati, uel alterius, qui testamenti factionem non habet. Ad numerum: quod possit miles tam in paganis bonis, quam in castrensibus, l. 18. d. uulg. et pup. subst. directo heredem heredi substituere, non solum filio impuberi, etiamsi sibi ipsi testamentum non fecerit, l. 41. §. ult. d. test. mil. sed et filio puberi, et extraneo in casum mortis, in bonis, quae ab ipso ad eum peruenerint, l. 5. l. 41. §. 4. cod. quorum nullum pagano directo licet, sed ambage fideicommissionis opus habet. Ad obligationem: quod heres a milite institutus legata et fideicommissa praestare teneatur sine detractioe Quartae Falcidiae,

diae, l. 17. §. ult. d. test. mil. l. 17. D. et l. 7. C. ad L. Falcid. uel Trebellianicae, l. 1. §. 18. ad Sct. Treb. Ad modum institutionis spectat insigne priuilegium, quod miles potest heredem ex certa parte scribere, sic ut cetera bona ad legitimos heredes deferantur, l. 6. d. test. mil. §. 5. I. de her. instit. uel etiam plures heredes ex certis rebus l. 17. d. test. mil. quo casu id amplius singulare est, quod ius accrescendi cessat, nisi qui id urget, probauerit, militem testatorem, altero recusante hereditatem, uel mortuo, ad alterum totam hereditatem pertinere uoluisse, l. 37. D. d. test. mil. item quod miles heredem ex certo tempore, uel ad tempus instituere potest, l. 15. §. 4. l. 19. §. ult. l. 41. D. et l. 8. C. d. test. mil. paganus contra non potest, l. 34. d. hered. instit. Atque hoc est, quod dicitur, militem pro parte testatum, pro parte intestatum decedere posse, §. 5. I. d. hered. instit. paganus non posse l. 7. d. R. I. Ad effectum testamenti, seu ad id, ut subsistat, pertinent tria maxima priuilegia. Unum, quod miles praeteriens in testamento liberos, quos se habere non ignorat, eos exheredasse intelligitur, idque iure, §. pen. I. d. exhered. lib. l. 12. pr. d. bon. libert. l. 9. C. d. test. mil. nec testamentum quere-la inofficiosi infirmari potest, l. 27. §. 2. D. l. 9. C. d. inoff. testam. nec agnatione posthumi, quem conceptum miles testator non ignorauit, rumpitur, l. 7. d. test. mil. Alterum: quod miles nuda uoluntate hereditatem adimere potest, et testamentum infirmare, l. 15. §. 4. d. test. mil. Tertium: quod testamentum a milite iure militari factum intra annum post missionem ualet. §. 3. I. d. mil. test. l. 21. D. eod. Denique ad formam extrinsecam pertinet amplissimum priuilegium, quo militibus solennitates testamentariae remissae sunt, atque concessum, ultimam condere uoluntatem quoquo modo, seu quomodo uoluerint potuerintue, siue per scripturam sine testibus, dummodo de scriptura, quod militis sit, constet, siue per nuncupationem, coram testibus tamen minimum duobus, §. 1. I. d. mil. test. j. l. 12. d. test. Nou. 107. c. 1. et Nou. Leon.

Leon. 4. pr. Conf. CUIACIVS Consult. 49. Op. Pr. T. I. p. 699.
 etiam, quando in scriptis, per notas, l. 40. D. d. test. mil. sic ut
 detur bonorum possessie secundum tabulas, quae non da-
 tur, quando pagani tabulae notis scriptae sunt. l. 6. §. 2. d. bon.
 poss. d. Nou. 107. c. 1. ad eamque CUIACIVS, O. P. T. II. p. 544.
 et Consultat. 36.

§. IX. De his ergo priuilegiis uaria ratione concerta-
 tur. Partim a fronte, partim a latere impugnantur et pro-
 pugnantur. Dissidentes alia desuisse priuilegia esse; alia
 nunquam recepta, uel reiecta, contendunt. Nos intrepide
 excipimus ictus atque regerimus. Desuisse in numero pri-
 uilegiorum esse uolunt facultatem testandi de bonis castren-
 sibus damnati ad supplicium militis, eo quod recentioribus
 Germanorum moribus omnibus capite damnatis beneficium
 faciendi testamenti indulgeatur, exceptis solis, qui criminis
 laesae maiestatis damnati sunt: Nos id largimur ambabus
 manibus. Sic enim dubitantes de morum et consuetudinis
 uniuersalitate eo minus causam habent denegandi mi-
 litibus nostris triste solatium, quod etiam aliis, qui nulla
 militiae merita prae se ferunt, uix posse denegari ui-
 deatur. Sed quibus paululum concessimus, ii mox urgent
 insolentius, et illud quoque de milite incerto, cum testatur,
 an sui iuris sit, in similem conditionem postulant, quasi et
 cum pagano moribus benignius agatur, nec patriae potesta-
 tantae sint hodie uires, quantae olim, inde ad surdum quo-
 que et mutum, et alia progressuri. Nos satis habemus id
 intellexisse, non cedimus amplius latum unguem. Ratio,
 quod paganus de statu incertus testamentum facere
 non potest, conceptis uerbis habetur in l. praec. 14. qui
 testam. fac. poss. quod, qui incertus de statu suo sit, certam le-
 gem testamento dicere non possit. Sic ergo scriptum est, nec
 potest clara litera adhibita omni vi ex Corpore Iuris eradicari.
 Miles autem optimo iure eximi a regula potuit, qui plane a
 nexu patriae potestatis eximi, quod ad effectus ciuiles, potuisset.
 Nec dubitandū, quin in Germania patriae potestati suam hodie

Ventilan-
tur.

(a) directo.

De Pr. te-
standi mi-
litis da-
mnati ad
mortem

dubitantis
de statu.

robur constet, nec possit testamentum facere, qui sui iuris non sit, quia de eo ipsa rerum argumenta loquuntur, et praestantissimi uiri, quos supra laudauimus, fidem faciunt.

*De Priu.
testandi
sine solen-
nitatibus.*

*Genera-
tim.*

§. X. Repulsi sic uno loco Dissidentes instant alio. Tela sumserunt ex historia Iuris Germanici: olim apud Germanos testamentorum usum fuisse nullum, postea, ubi tricus Romanae Iurisprudentiae antiqua Germanorum simplicitas inuoluta sit, rarum, hodie maiorem praetendi, quam per rationes patrii iuris, quod aequitatem et simplicitatem naturalem sequatur, concedi possit. Hisce fundamentum totius doctrinae testamentariae subruere conantur, ut lapsu subtilitatum Romanarum in testamentis paganorum, simul militum priuilegia testamentaria concidant. Sed magis speciosa tela sunt, quam ualida, franguntur cum scuta tangunt, quia uetustatis rubigine exesa sunt. Accedit, quod tela praeuisa minus nocent. Praeuidere licuit imprimis ex SCHILTERI *ad Pandectas Exercitationibus*, 11. *Tb.* 14. et *XIV. Tb.* 2. et *seqq.* Sed tanto minus horruimus, quod et alia animaduertimus, quae eadem *Exercitatione XIV. Tb.* 38. et *seqq.* et *Ex. IX. Tb.* 9. continentur. Sane fora nostra et iudicia plena sunt causarum et controuersiarum de testamentis et ultimis uoluntatibus, manifesto indicio, immutatos esse mores Germanorum, nec in alia re magis, quam in capite de supremis iudiciis Romanorum instituta seruari. Neque uero haec dici possunt patrio iuri repugnare, quae eo non prohibita sunt, sed potius non uno loco confirmata; uel aequitati aduersa esse, cum nihil magis aequum sit, quam ut supremae uoluntatis, postquam iam aliud uelle non possumus, certus sit stylus, et uerum, quod non redit, arbitrium. Quanto magis dolo et fraudibus causa testamenti et ultimi iudicii subiecta est, tanto et diligentius praescriptis solennitatibus cauendum fuit, ut eius esset iudicium, cuius esse perhibeatur; tantoque subtilius atque acutius interpretandum, ut constet, quale sit, de quo, cuius sit, non dubitatur.

§. XI.

§. XI. Sed instant Dissidentes pertinacius, et urgent *Speciatim*
Speciatim Constitutionem Germanicam Maximilian 1. d. A. 1512. ex R. I. d.
de Notariis, Tit. II. de testamentis, cuius §. II. expressis uerbis 4. 1512.
 constitutum sit, ut milites, qui in expeditione sint, sed ex-
 tra conflictum, facere testamentum debeant coram duobus
 testibus; illi uero, qui ne quidem in expeditione sint, non
 aliter facere, quam communi iure, possint. Ex quo porro in-
 ferunt, milites nostros in castris non nisi coram duobus te-
 stibus testari; in hybernis, statiuis, praesidiis urbium uel ca-
 strorum constitutos testamentum iure militari facere non
 posse. Praeuidebamus, haec Dissidentes fore allaturos. Sed qui
 nunquam animum induximus, aliquid ex Romano iure uin-
 dicare, quod patrio repugnet, declaramus, quanquam uer-
 bum expeditionis latius patere uideatur, et ad hyernas quo-
 que et aestiuas, et praesidia pertinere, eamque sententiam ma-
 ximi uiri, D. GOTHOFREDVS, SCHILTERVS, et alii, in-
 primis CVIACIVS *Consult. 49.* teneant: tamen quia non de
 uerbis, sed rebus pugnemus, nos sponte concessuros, hac
 conditione, ut nostris quoque militibus, quando in conflictu
 sunt, siue in praelio, siue in obsidione, siue in castris, sine
 testibus testamentum facere liceat, quomodo uoluerint et
 potuerint, secundum *l. 15. C. d. test. mil.* ut uagina uel pul-
 uis sit pro charta, sanguis pro atramento, gladius pro stylo,
 itemque iure militari testari liceat, quando in hybernis qui-
 dem sint uel statiuis, uel praesidiis, sed ita, ut hostis immi-
 neat, et semper paratos, et uelut in procinctu, esse oporteat.
 Neutrum horum, quae postulamus, iniustum est: probat
 utrumque et Legislator Germanus non obscure eodem illo
 loco, et clarius interpretum praestantissimi, SCHILTERVS,
 HOPPIVS, CARPZOVIUS, FINCKELTHVSIVS, et alii, ut no-
 tum est, confirmant.

§. XII. Qua ratione quos delinitum iri sperabamus, ii *De Priu.*
 iam nos alacris premunt, et ex eo, quod concessimus, mi- *praetere-*
 lites nostros in hybernis, aestiuis uel praesidiis regulariter iu- *undi libe-*
 re *ros.*

re militari testari non posse, Romanos autem milites potuisse, inferunt, illorum militum testamenta querela inofficiosi impugnari posse, quando liberi praeteriti fuerint. Eheu! Siccine ipsimet aduersarios contra nos nostra benignitate armauimus? Quantum hoc est priuilegium, posse liberos heredes scribere et non scribere? posse meminisse et praeterire? quanta iactura id amisisse? At cum his tamen mitius agemus, quia modestius instant, et spes est, tandem sponte ad nostra castra transituros. Opponimus *Legem 9. C. d. inoff. testam.* qua certum ius esse dicitur, de inofficioso testamento militis, uel iure militari, uel civili facto, filios queri non posse. Iam sentiunt, quid uelimus, et replicant, Romanis militibus in hybernis uel praesidiis collocatis liberum fuisse, quo iure uellent testamentum facere, militari an communi: nostros autem solo communi posse, militari non posse. Quasi uero omni dubio careat, quod ex aliorum magis sententia retulimus, milites Romanos in hybernis, stauis, praesidiis, iure militari testamentum condere potuisse? aut quasi priuilegium praetereundi liberos a facultate testandi iure militari, id est sine solennitatibus, dependeat, nec diuersum priuilegium sit et separatum, quod suo libratum pondere ualeat, nec tamen aliis, quam militibus competat, nec ualeat, quemadmodum nec alia priuilegia militaria, ultra annum missionis. *l. 8. §. 3. et 4. D. d. inoff. testam. j. l. ult. §. 1. C. eod.* aut quasi milites nostri, dum in hybernis uel praesidiis degunt, milites esse desierint? Sed cum his fortassis incassum digladiamur. Est enim alia cohors, quae grauius et atrocius instat, nullum ueniae locum relinquens, sed ui et impetu hoc idem priuilegium ceu impium, ceu iniustum, et ipsi rationi aduersum ex iure et foro extirpandum, eiiciendum, et iam tum eradicatum eliminatumque contendit. At enim uero minas et uerba nihil timemus: ictus et uerbera excipere didicimus. Aiunt impium esse, aiunt iniustum, et rationi aduersum, quod ipsi iuri naturali, uniuerso morali-

tali-

talium generi immutabili ratione praescripto, manifeste repugnet, bona, hereditatem eripi liberis a parentibus, quos arctissimo amoris et sanguinis uinculo natura ipsa coniunxit. Non ignoramus, dari ius omnibus hominibus natura insitum: fatemur quoque, esse uinculum non leue, quo parentes liberique constricti sint: negamus, obligari parentes naturali iure ad relinquendum liberis, non dicam omnia bona, non maximam partem, sed ne obulum quidem, si liberi aliunde habeant quo uiuant, et in commodum reipublicae possint educari: si non habeant, ad plus, quam ad id, quod diximus, necesse sit. Miraris audaciam? quid timeamus? Principes Moralistarum a nostris partibus stant. PVFENDORFIVS in *illustri Opere de I. N. et G. Lib. IV. C. II. §. 4. et seqq.* praeter alimenta liberis iure perfecto nihil deberi contendit, quem multi alli secuti sunt: imo, quod mireris, Moralistarum nostratium dux et antesignanus, H. GROTIUS in *II. de I. P. et P. libro, cap. 7. §. 4.* haec alimenta ne quidem ad ius suum expletorium referre sustinuit: et quod adhuc magis, hanc GROTII sententiam seuerissimus ipsius censor, IO. FELDENVS comprobauit. Quodsi ergo cum ZIEGLERO *ad dictum locum GROTII*, et HERTIO *ad illum PVFENDORFII* concedamus, tantum liberis militum relinquendum esse, quantum alimentorum nomine contineatur, et, si relictum non sit, nec liberi aliunde habeant, forte a matre uel aliis, peti, non quidem inofficiosi querela, sed iudicis imploratione, posse, quam iniuriam habet praeteritio? quam iniustitiam priuilegium? quare extirpandum ex iure? quare exterminandum e foro? At hoc iam factum est. Factum est? quomodo et quando? Moribus hodiernis. Moribus hodiernis? quibusnam? Moribus Germanorum id factum est. Germanorum? Imò et aliorum. Ergo omnium Gentium? cheu perdidimus! Antequam tamen uictas damus manus, conabimur omnia. Vbi sunt praecipua? ubi res iudicatae? non meminimus ullius, quantum in hac perturbatione longissime mens potest respicere, et uolitare per magna maximorum uolu-

mina Pragmaticorum? his talibus nihil opus est. Nihil opus est? ergo mores esse possunt sine frequentia actuum? Sed credendum tamen Doctoribus. Quid ni? sed magis credendum est legi. Lex clara est et indubitata, et typis plus quam centies millies exscripta: et amplius nobiscum *Perillustis* L. B. A. LYNCKER in *Analectis ad Instit. Iustin. L. 2. T. II. pr. et ad Stru. ad. Dig. L. 5. T. 2. th. 9.* non obscure facit. Ergo iam redit nobis animus, crescunt spiritus, hoc uolumus atque contendimus, si hodie contigerit casus, ut miles testamento praeterierit liberos, secundum ea quae diximus, heredes scripti habeant fundatam in Iure Romano intentionem, donec aliud moribus introductum esse legitimis probationibus ostendatur. Cuius rei consequens est, ut et actuum frequentia ex rebus iudicatis doceri, et quod caput est, in nostra Saxonia lapsus triginta annorum cum additamento probari debeat.

(e) *per in-*
directum.

§. XIII. Dum sic a fronte uaria fortuna dimicatur, pars Dissidentium deflexerunt in latera nostra, et confundendo conantur efficere, quod caedendo se posse desperant. Hi sunt ueteres Glossatores, et qui horum familiaritate gaudent, aptiores ad confundendum ius, quam enucleandum et explicandum, sed ita tamen procaces, ita ad pugnam procliues, ut iam nullum caput iuris sit, nulla quaestio, quae non in utramque partem uentilata atque assera sit, nulla sententia tam absurda, quae non suos habeat propugnatores. Atque hi sustinent ipsa priuilegia militum Romanorum in disceptationem uocare, qualia sint, quomodo intelligenda, quousque extendenda, uel restringenda, an Iure Nouellarum mutata, et quae id genus sunt alia. Sic enim, quae conangustata uel sublata ipsorum Romanorum militum priuilegia constat, de iis frustra pugna futura est, an ad nostros milites possint uel debeant applicari. Sed his iam iam praeuertimus, quando diximus supra, non omnia, quae de amplissimo argumento dici possent, angustis unius dissertationis termi-

nis

nis includi posse. Sufficit nobis in praesenti, si hoc obtinuerimus, tantum militibus nostris indulgendum, quantum Romanos habuisse tempore Iustiniani ex Iure probari possit: sufficit hoc, quantum fuisse existimemus, non obscure, quamquam breuiter, indicasse: de quo non putamus quidquam Nouellis mutatum esse. Neque uero timemus quemquam, sed ipsi aduersariis suppeditabimus, de quo nunquam cogitalse uidentur, quia altum de eo in libris ipsorum silentium. Diximus, milites codicillis posse directo heredem instituere: et ita lege, quam adduximus, scriptum est. Sed quomodo huic priuilegio locus esse potest, cum omnes solennitates tam testamenti, quam codicillorum, uel alterius ultimae uoluntatis remissae sunt? unde constabit, non esse testamentum, sed codicillos? Putamus tamen, non de nihilo priuilegium esse, habito respectu non ad id, quod miles facere potuisset, sed ad id, quod fecit. Quid enim si expressis uerbis se codicillos condere dixerit, siue communi iure condiderit, adhibitis quinque testibus, *l. p. C. d. inoff. test.* siue iure militari? sane si, cui rogandus erat heres ab intestato hereditatem restituere, eum directo heredem scripserit, dubitari poterat, an scriptio procederet, nisi priuilegio permissum esset militi directo heredem scribere? Quibus suppositis id iam amplius quaeri potest, an dispositio Recessus Imperii, quae modo in disceptatione fuit, de faciendis testamentis in castris coram duobus testibus, in hybernis, aestiuis, praesidiis secundum ius commune, ad codicillos pertineat? Plane ille §. 2. de testamentis loquitur, et quia ius correctorium continet, quid aliud dicendum uideretur, quam stricte de solis testamentis accipiendum esse? et tamen uerendum, ne si id admittamus, uim legislatoris uoluntati faciamus. qui id constitutione complecti uoluisse uideretur, ne militi aliter scribere heredem, quam in castris coram septem testibus liceat. Elige ipse sententiam, quam uelis: nobis certissima uideretur, non uacare dubio, quamcunque elegeris.

De P. M.
circa
(B) IUS
AD REM.

§. XIV. In altera parte ex iis, quibus diximus de priuilegiis militaribus ex iure Rerum pugnare esse, concertatur de iuribus ad rem, de obligationibus, ex factis licitis et delictis, constituendis et dissoluendis, ex pactis et contractibus. Sunt enim haec Iure Ciuili distincta, quamuis Naturali Iure nihil differant, quam sono nominis. Unde et H. GROTIUS in II. de I. B. et P. libro, C. XI. et XII. promiscue obligationes ex actu simplici uel mixto, simplici uel benefico, uel permutatorio, benefico uel mere tali, uel cum mutua obligatione coniuncto, deduxit.

(1) in Pa-
ctis

Succeffo-
riis

§. XV. De pactis militum constitutum est Iure Ciuili, ut etiam de mutua post mortem successione iniri possint, quae inter paganos inualida sunt l. 19. C. d. pact. ut filii familias milites donare possint de peculio castrensi, tam inter uiuos, l. 7. §. ult. d. donat. quam mortis causa, l. 15. d. mort. caus. don. De pactis ergo successoriis disceptatur, an etiam a nostris militibus ualide ineantur? Neque enim desunt, qui prohibitionem Romani Iuris de pactis hereditariis ad nostra tempora trahunt et applicant. Enim uero ab his non multum nobis periculi imminet. Nam nec satis pacta de conseruanda uel restituenda hereditate paciscentium propria, ab aliis de acquirenda uel omittenda, et haec in uniuersum ab illis de hereditate tertii distinguunt: nec etiam si indistincte Iuri Romano in foro Germanico locum concederemus, causa esset, quare pars illius iuris, quae militum pacta de mutua successione confirmat, excludi debeat. Plane si quis distincte et accurate argumentum de pactis hereditariis tractauit, tractauit Vir Magnificus, DN. D. HORNIVS in Iurisprud. Feud. Cap. XVI. §. 16. et 17. quorum summa eo redit, ut pacta de hereditate tertii, siquidem de tertii uiuentis, certi, et ignorantis inita sint, non solum de I. Romano non ualeant, sed et uerius sit, ne quidem moribus et iure hodierno ualere: pacta uero de propriis paciscentium hereditatibus, siquidem de conseruanda uel restituenda hereditate facta sint,

I. tam

I. tam Romano, quam hodierno: sin de acquirenda uel omit-
tenda, I. non Romano, sed Hodierno ualeant. Quamquam
autem hac ratione beneficium *d. l. 19. C. d. paci.* militibus in-
dultum commune factum, et priuilegii nomen amisisse dicen-
dum est: tamen milites hanc prerogatiuam habent, ut ipsi
indubitato de mutua successione pacisci possint, paganis ali-
quando controuersia moueri possit ob dissensum eorum, qui
causarum decidendarum potestatem habent.

§. XVI. Amplius de donationibus disceptatur, an ^{Donatio-}
tantum de castrensibus bonis militis celebrari possint, ut ^{nis.}
uerba legum habent; an de omnibus? Nos propugnamus, de
omnibus posse, si miles sui iuris sit, de castrensibus tantum
posse, si sit filiusfamilias, et hunc casum uerbis legis, alterum
sententia contineri: atque sic facile Dissidentes repelli-
mus. Sed tentant nouum impetum: donationes militum se-
cundum ius commune fieri oportere, minimum quae de aliis,
quam castrensibus bonis fierent, et consequenter donatio-
nem inter uiuos, si quingentos aureos excedat, insinuari actis
interuenientibus debere, §. 2. *l. d. donat.* donationem mortis
caussa coram quinque testibus celebrari oportere, *l. ult. C. d.*
mort. caus. donat. At his etiam non multum difficiliori ope-
ra resistimus. Mortis enim causa donatio illa ipsa *l. 15. de*
mort. caus. don. ad exemplum legatorum reuocata, et in *l. ult.*
C. eod. ultimis uoluntatibus exaequata atque annumerata est.
Donationem autem inter uiuos ultra quingentos aureos, si
iudicialiter insinuata non sit, non ualere, in quantum scili-
cet illam summam excedit, etiam lucro militibus et fauori
cedit, siquidem existimetur, eiusmodi donationem non ipso
iure, nec officio iudicis, sed uoluntate donatoris uitari, quod
etiam TIRAQUELLO recte asseruit BRVNNEMANNVS *ad l.*
27. D. de donat. n. 10. si cui uero aduersa sententia magis pla-
ceat, is necesse habebit militem a necessitate insinuationis
absoluere, quia a iure Ciuili est, quod militi ignorare
licet.

licet. De usu hodierno hic nullum certamen, nescio, an eo, quod casus donationis inter uiuos rarior uiuus: de priuilegiis autem circa ultimam uoluntatem, quo etiam donatio mortis caussa suo modo pertinet, iam satis alio loco pugnatum est.

(2) *in Contractibus, constitutendis*

dissoluentis, existente milite creditore

§. XVII. Quod ad contractus attinet, id *de constitutendis* in disceptatione uersatur, utrum nostri etiam milites de fideiussione non teneantur, uti Romani, per *l. 31. C. d. locat. l. 8. §. 1. qui satisd. cog.* Nos hic manifeste superiores sumus. Quod enim mutatum non est, quare stare prohibeatur? non autem esse mutatum, cum BACHOVIO et SANDIO, praedictum afferente, testatur Perillustris L. B. a LYNCKER *in Anal. ad Struu. S. I. C. L. 46. D. T. 1. tb. 37. De dissoluentis contractibus* quae disceptantur, plura sunt, quatenus miles uel creditor est, uel debitor. Quatenus creditor est, de eo concertatur, si creditum ui et facto exegerit, aut eo nomine rem aliquam debitoris occupauerit, an poena *l. 7. C. unde ui teneatur?* MEVIVS cum asseclis id animose asserit *Dec. 218. P. 4.* nos nihil timidius repugnamus. Aiunt: militem in iis, quae I. Naturali improbae sint, ignorantia non excusari: nos oculos animumque habemus attentum, quid inde futurum sit. Pergunt: ex numero illorum esse inuasionem rei alienae, utut sibi oppignoratae. Nos adhuc Dissidentibus magis caute obseruamus, quam laboriose contundimus. Producent legem *l. §. ult. d. furtis*, et ea se sustinent corroborare. Iam ergo prorumpimus: sed animaduertimus statim, nihil in ea esse, quod nobis nocere possit. Agit de contestatione rei fraudulosa *lucris faciendi gratia*, eamque ait Iure Naturali prohibitum esse admittere. At uero qui ob causam crediti aliquid ex debitoris bonis occupat, non lucrum quaerit, sed id quod sibi debetur. Itaque propriis ingenii uiribus uti coguntur, quibus, quantae etiam sint, non plus efficere possunt, quam non obscurum ex dictamine rationis uideri, neminem, in repu-

republica bene constituta sibi ipsi ius dicere debere. Enimvero his leuiter affligimur, non penitus prosternimur. Militi enim, quamuis scire oporteat, nihil posse ciuem cui sine iudiciali auctoritate, etiam iuris persequendi causa, auferre: tamen legem ciuilem, poenam amissionis crediti, uel grauiorem sancientem, eo magis ignorare licebit, quod palam sit, facilius condonari militibus posse, si

Non ex iure manu confertum, sed magis ferro.

Rem repetunt, regnumque petunt, uadunt solida ui,

quia eo ipso, dum officium faciunt, et reipublicae causa nihil aliud quam arma tractant, numerisque et signis suis iugiter inhaerent, et crebris cum hostibus certaminibus reipublicam ab omni bellorum necessitate defendunt, *l. 31. C. d. locat. et cond.* aliquantum prouiores ad uim et uiolentam iuris sui executionem reddi solent. Et qui prosterni possimus, qui iure ipso, lege nempe *5. C. d. bis qui sibi adscribunt*, sustinemur, qua Imperator Alexander Gallieno militi, qui in testamento commilitonis sibi seruum adscripserat, rescribit, seruum quidem pro non adscripto habendum, at poena *L. Corneliae* ipsum afficiendum non esse, quia in eam magis errore, quam malitia incidisse uideatur? Quatenus autem ^{debitore} miles debitoris partes sustinet, cum Iure Romano certum sit, uaria ipsi priuilegia competere, quod habeat beneficium competentiae, *l. 6. et 8. d. re iud.* quod stipendia propter debita retineri non possint, si alia ratione executio rei iudicatae fieri possit, *l. 4. C. d. execut. rei iud.* quod regulariter ad probandam indebiti solutionem non teneatur, sed qui accepit, probandum habeat, se debitum accepisse, *l. 25. §. 1. et 2. d. probat.* id magis in certamen uenit, an milites nostri iisdem priuilegiis gaudeant? Nos nulli dubitaremus id asserere atque defendere omnibus modis, si opus esset. Sed quoniam et ab aduersariis nobis in tam facili et explicata causa non multum periculi imminet, et pro nobis ipse usus fori militat,

tat, properamus ad alia, et vires in proximum certamen
reſeruamus.

(3) *in deli-
ctis et poe-
nis.*

§. XVIII. Iam enim de iis quoque priuilegiis pugnan-
dum eſt, quae militibus circa delicta et poenas indulta ſunt,
ne furca ſuſpenderentur, ne damnarentur in metallum, ne
quaestionibus ſubiicerentur, l. 3. §. 1. et 10. d. re milit. licet
non emeritis ſtipendiis ſuis, honeſte tamen, dimiſſi ſint, l.
8. C. d. quaest. item ne in poenam commiſſi inciderent,
quando merces profeſſi non eſſent l. 3. C. d. uectig. et commiſſ.
Quae quidem pugna quam maxime feruida futura eſt, quia Dif-
ſentientes huc maximum robur contuliſſe, nosq; propemodum
ex omni parte quaſi hoſtilibus copiis et telis cinxiſſe uidentur.
Ab una parte nos ex *Ordinatione Criminali Caroli V. art. 159.
et ſeq. et Conſtitutione Electorali Saxonica XXXII. Partis IV.*
quaſi ex machinamentis impugnant, eo quod generaliter, non
exceptis militibus, furibus pro qualitate circumſtantiarum
et delicti, ſupplicium ſuſpensionis dictitent. Vbi adhuc ampli-
us metuendas habemus inſidias Fori, ne dum machinamen-
ta illa oppugnamus, rerum forenſium peritiſſimi prorumpant,
atque euincentes, etiam milites ob furtum ſuſpenſos
eſſe, moribusque maxime tritum et frequens ſupplicii
militaris genus eſſe ſuſpensionem, eo inſigniore ſtragem
edant. Ab alia parte maxime numero aduerſariorum
premiſſi, negantium, milites noſtros a tormentis immunes
eſſe, quorum non niſi pars a GROENEVVEGENIO in nu-
meros relati ſunt, ad l. 8. C. de quaest. Sed id terret maxime,
quod CARPZOVIVS et BRVNNEMANNVS noſtras partes
deſeruiffe uidentur, quorum alter in *Pr. Crim. Quaest. 118.*
cum primum n. 73. quaſiuiſſet, num et milites noſtri tem-
poris iure exemptionis a tormentis fruantur? et affirmatiuam
ſententiam non ſolum promte elegiſſet, ſed et ſtrenue pro-
pugnariſſet, ab antiquis aſſerens *Romanorum militibus nihil dif-
ferre noſtrae aetatis milites: ſuſtinere quippe eadem pericula,*
ſine

finem ipsorum eundem esse, propulsationem nempe hostis, et conseruationem uel recuperationem rerum, et eapropter indignabundus quaerens, quare non ipsis eadem tribuenda sint priuilegia? sibi uideri, qui in prouinctu uersentur, qui eadem pericula experiantur, iura quoque eadem sibi merito uindicare: mox uero n. 74. quae dixerit, quae fecerit, ad equites et capitaneos, aliosue, de quarum uirtute militari constet, restringit, milites gregarios uero et nescio quos alios, miseros periculo atque arbitrio aduersariorum relinquit: alter *in Comm. ad. Cod. Leg. 8. d. quaest.* cum coniunctis cum FARINACIO et ZAN-GERO uiribus asseruisset, nec hodie facile milites torquendos esse, mox se cum CARPZOVIO confociat, et amplius etiam in fine, WISSENBACHII auctoritate compulsus, concedit, milites hodie etiam non gregarios super suo crimine torqueri solere. Sed et ab alia parte cum illis nobis res est, qui priuilegia de immunitate a poena commissi, a damnatione ad metallum, ad nostra tempora applicari non posse contendunt, etiam si cum damnatione ad metallum apud nos *die straffe des Baues* non male comparari uideatur, quia usus et exempla eorum, quos militia ab hoc poenae genere tutos non praestitit, nobis repugnant; poena commissi autem a Germania tribus illis uelut propugnaculis arceatur, *iure Prouinciali Saxonico Lib. 2. art. 27. et l. P. Sueuico Cap. 200. et l. Lubecensi P. 2. T. 3. a. 6.* sustinente defensoris partes summo uiro, IO. SCHILTERO *Ex. ad n. XLII. Tb. 61. et seq.* Quibus angustiis constituti haesitamus, ponere arma, an desperanter pugnare, an uero caute pugnantes regressum quaerere debeamus? Victas dare manus intempestiuae timiditatis uideatur, quia nec resistendi, nec euadendi spes omnis praecisa est. Extrema tentare, et uictoriam ambire omnibus numeris absolutam, audaciae magis, quam uirtutis opus fuerit. Ergo medium consilium optimum. Regerimus, constitutionem

Imperialem atque Saxoniam esse generales et posteriores, dispositionem Romani Iuris de non suspendendis militibus priorem et specialem: iam autem tratatitium esse, ius prius speciale per posterius generale non tolli, imo ipsam *Ordinat. Crim. art. 169.* uelle, ut conditionis personae, quae furtum fecerit, ratio in statuenda laquei poena habeatur; et amplius, usum poenae laquei magis in delictis et punitionibus militaribus conspici, quam in ciuilibus, itemque in inferioris conditionis militibus: quid si autem superioris ordinis miles in tantam calamitatem inciderit, ut uita laqueo finienda sit? CARPZOVIUM et BRVNNEMANNVM a nobis non adeo alienos esse, recusare pro gregariis militibus pugnare, pro aliis, qui ad ordinem superiorem pertineant, ad omne discrimen subeundum paratos esse. Neque illud, quod BRVNNEMANNVS in fine dixit, sinistre interpretandum esse, sed de grauioribus delictis, quae ipse paulo ante appellarit, accipiendum, quia et Iure Romano in aliquibus de militibus et aliis priuilegio exemptis quaestio haberi potest. Nec numero hostem aestimandum esse, sed uirtute, in primis si exteri immixti sint, ex peregrinis regionibus magis coacti, quam lecti. Poenae commissi an in Saxonia locus sit, antea dubitatum esse, affirmante MOD. PISTORE *Vol. 2. Conf. 48. n. 16.* negante CARPZOVIO *4. 41 15.* iam constare, in quibusdam rebus locum habere, concedente ipso SCHILTERO *d. l. §. 63.* nec dubium esse, in multis locis Germaniae obtinere. Ergo nec spernendum priuilegium militare, nec casu contingente reiiciendum, sicubi contrarium lege uel moribus introductum non constet, nec in poena *des Baues* irroganda plane negligendum uideri. Sic nos pugnantes et resistentes paulatim recipimus, per uiam, quam pandit *l. 9. §. 17. D. d. poenis.* Dat enim ansam suppeditandi consilium, si miles, praesertim non infimi ordinis, eiusmodi sententia affectus fuerit, qua tormentis subiici, uel furca suspendi iubeatur; aut ad

ad poenam commissi tatur, uel ad illam *des Baues* damnetur, ut rem ad principem referri curet, ut ex eius auctoritate corrigatur, poenaeque aut permutetur, aut liberetur.

§. XIX. Iam in proximo est aut uictoria aut clades. Vltimo enim loco decertandum de priuilegiis militaribus, quae ultima parte Iurisprudentiae Romanae, quae circa tertium obiectum Iuris, actiones, occupatur, continentur. Actio uel *intrinsecus* spectatur, uel *extrinsecus*. *Intrinsecus* spectata, seu ratione originis et naturae suae, definitur ab Imperatore *pr. i. de Action.* quod nihil aliud sit quam ius persequendi in iudicio, quod sibi debetur. *Extrinsecus*, seu ratione executionis et introductionis in iudicium spectata alio uocabulo uocatur iudicium. Vnde phrasae: iudicio familiae herciscundae, communi diuidendo experiri, desistere, et aliae. *Priori respectu* militi priuilegium datum, ut habeat semper, etiam inuito patre, actionem de peculio castrensi, *l. 4. §. 1. d. pec. cast.* cum contra filiusfamilias paganus plerumque pro peculiorum diuersitate uel per patrem, uel cum consensu patris agat, *l. 9. d. O. et A. l. C. d. bon. matern. l. ult. C. d. bon. quae lib.* *Posteriori respectu* plura priuilegia competunt, quatenus iudicium uel *proprium* est, uel *alienum*, et in illo, quatenus uel *personae*, quae iudicium faciunt, actor, reus, iudex, spectantur, uel *modus litigandi*, qui processus appellatur. In *alieno* iudicio miles inuitus testimonium dicere non cogitur, *l. 8. d. test. j. l. 3. §. ult. eod.* procurator autem interdum esse potest, quando contra eum ante litis contestationem non excipitur, *l. 13. C. d. procur.* aut quando procurator est in rem suam, *l. 9. C. eod.* In *proprio* iudicio non tam quatenus actoris partes tenet, priuilegiis gaudet, quia sequitur forum rei, *l. 10. C. d. his qui accus. non poss.* et ad accusationem plane non admittitur, nisi criminis laesae maiestatis, *l. 7. §. 1. ad L. Jul. mai.* uel nisi suam suorumque iniuriam exequatur, *l. 8. C. d.*

(III) ex 2
Actionū.
Priuilegia
Recensentur.

t. de

t. de his, qui accus. non poss. quam potius, quatenus rei onus sustinet. Nam habet, ut notum est, forum singulare, quod militare audit, et si coram alio iudice quam militari conueniatur, fori reuocationem, quae et praescriptio, uulgo exceptio, appellatur. Quod ad modum procedendi in iudicio, integrum est militi exceptiones peremptorias, quas in litis contestatione per incuriam omisit, etiam post rem iudicatam allegare. *l. 1. C. de iur. et fact. ignor.* itemque amplissimo beneficio restitutionis in integrum gaudet. *l. 1. C. de restit. mil.*

Ventilan-
tur prae-
cipua.
De foro
Militari.

§. XX. In primis autem de foro militari et restitutione in integrum pugna futura est, sed dissimilis. Nam quod ad alterum attinet, magis consilio, quam uiribus opus est. Nam ipsi dissentientes legum obstantium perplexitate confusi contra se arma uerterunt. Alii contendunt, in delictis communibus commune forum a militibus agnoscendum esse, nec remitti ad iudicem militarem oportere, per *l. ult. d. accusat. l. 2. § 3. d. re milit. Nov. 8. c. 12.* Alii, remittendos omnino esse, nec militem propter ullum delictum puniri praeterquam a Duce suo aut Magistro posse, propter generalia uerba legis *9. d. custod. et exhib. reor. l. 1. C. de off. mag. mil. l. 6. C. d. iurisd. omn. iud. l. 1. C. d. transmitt. reis.* Hos dirimere alii et placare media quadam sententia conantur, si miles delinquens in castris repertus sit, animaduersionem iudicis militaris; sin extra castra, ordinarii esse: et rursus alij distinctionem inter leuia delicta et grauiora afferunt. Sed quia nec inter hos conuenit, et illi pertinaciter suae quisque sententiae inhaerent, crescit confusio, et nobis dat spatium obseruandi, demonstrante I. GOTHOFREDO *ad L. 2. C. Tb. d. exhib. et transmitt. reis.* mox datam militibus fori praescriptionem, mox ademptam mox redditam esse, capiendique consilii, satis esse expectari euentum, et in id tantum praec-

praeparari nos atque instrui, ut quaecumque pars obtine-
rit, parati simus ad congregiendum cum illa, si nostris mi-
litibus audeat idem fori priuilegium denegare, nec tamen
iuris mutationem expressam, uel tacitam per mores ac ob-
seruantiam, legitime probatam dare possit, maxime cum de
criminibus militaribus, et causis ciuilibus, exceptis matri-
monialibus, satis conueniat, ab omni tempore ad nullum
aliud, quam militare forum pertinuisse.

§. XXI. Quod ad alterum autem, nobis maxime cum *De resti-*
aduersariis res est. Nam et quatenus miles praesens fuit, *tutione in*
et quatenus absens, non conuenit inter nos, in quantum *integrum.*
restitutione in integrum gaudeat. Nos enim generatim te-
nemus, militem circa omnia fatalia processus, nisi dolo ne-
glecta esse constet, in integrum restituendum esse, nec so-
lum priuilegium opponendi neglectas exceptiones, secun-
dum ea, quae diximus, habere: itemque siue miles praesens
litem ipse in iudicio agat, siue absens praesensue per
procuratorem. At Dissidentes contra nituntur, et amplissi-
mum beneficium restitutionis in integrum coarctare omni-
bus modis conantur. Non desunt, qui quod *l. 1. C. d.iur. et*
fact. ignor. de exceptionum allegatione continetur, strictim
accipiendum, nec ad alia processus fatalia ullo modo tra-
hendum contendunt. Alii moderatius procedunt, et resti-
tutionem ad casum restringendam volunt, quando miles ipse
litem in iudicio peragat. Quae enim per procuratores ex-
pediantur, uel expediri possint, in iis restitutionem in inte-
grum, nisi forte procurator soluendo non sit, locum non
habere, inferunt ex *l. 15. pr. l. 26. §. 1. ex quib. caus. mai.* At
enimuero replicamus, regulam illam nec aliis exceptioni-
bus carere, in iis, qui ex causa necessaria, etiam priuata,
absunt, ut uel ex illis ipsis legibus, *§. ult. d. l. 26. et l. 40.*
§. 1. cod. constat, maxime cum regulariter nemo per procu-

H

rato-

ratores agere teneatur : et multo minus in milites quadrare, qui reipublicae causa, et maxime quidem, absint, nec simpliciter, ut alii maiores 25. annis, sed fere ad exemplum minorum in integrum restituantur, propterea quod aequè non satis idonei ad res civiles secundum apices iuris tractandas uideantur, dum magis arma, quam iura sciunt, *l. ult. pr. C. d. iur. delib.* ac quidem, quod caput rei est, id indulgente in tantum et comprobante lege, ut nulli alii magis nocere non debeat ignorantia iuris, quasi militi, quia fauor armorum et causae publicae concurrunt. Sunt et alia extra processum, in quibus militibus restitutio in integrum competit: Sed quia non solis competit, sed aliis communis est, qui reipublicae operam dant, uel aduerso casu laborant, *l. 1. ex quib. caus. mai.* nec sperandum, una disertatione omnia priuilegia militaria sic uindicari posse, ut nullae pugnae reliquiae supersint: contenti, tantum obtinuisse, quantum propositum erat, ultimo impetu in Dissidentes inuehimur, ut nostris militibus idem beneficium restitutionis in integrum, quod Romani habuerint milites, concedant, restituant, relinquunt. Illi quasi desperatis rebus, quidquid habent et possunt, reuerunt et obiciunt, militiam nostram uoluntariam esse, Romanam fuisse necessariam, restitutionem in integrum dari rerum necessitate impeditis, *l. 16. ex quib. caus. mai.* esse tot genera nostrae militiae: dari militiam ordinariam: dari equitum varios ordines, Ioanniticos, Marianos, alios, qui a Regibus atque Principibus creari soleant: dari militiam Prouincialem: esse, qui ad militiam destinati sint, et in euentum alantur, nec semper, sed per interualla armis operam dent, ceterum tempus rus colant, et negotia ciuilia tractent: quos horum tandem, aut a quo tempore, uelimus participes fieri Romanorum priuilegiorum, aut iure possimus postu-

De reli-
quis, ad
Vf. Hod.
P. M. per-
tinentibg.

postulare? At nos nihil segnius contractis in unum uiribus replicamus: militiam hodiernam non semper esse uoluntariam, et quae sit, ab initio uoluntariam esse, postea necessariam, et a militia Romana effectum nihil differre, reiue publicae qua uoluntariam, qua necessariam, inseruere. Equites distinguendos esse, qui arma tractent, ut Melitenses, et qui honorarii milites sint: pro illis nos pugnare, non pro his. Prouinciales nostros milites, qui continuo in armis sint, cum Romanorum limitaneis, qui limites contra hostium incursiones, *l. 2. §. 8. C. d. off. praef. praet. Afric. l. ult. C. d. off. mil. iud.* et stationariis, qui quietem urbium et prouinciarum tuebantur, *l. 1. §. 12. D. d. off. praef. urb.* comparari posse, nec magis, quam illos, a priuilegiis militaribus excludi, cum et ipsi teneantur iugiter signis et numeris inhaerere, ut in omnem euentum parati sint, eoque nec possint, nec debeant legum subtilitates discere. Qui autem magis ad militiam destinati, quam milites sint, secundum ea, quae proposita sint, quia Romanis tyronibus comparandi uideantur, eorum causam nos non agere, sed ipsis relinquere, quomodo uelint et possint aduersum sibi Vlpianum in *l. 42. d. test. mil.* et socios, conciliare. Tempus denique, a quo nostris militibus priuilegia uindicemus, non aliud esse, quam quod I. Romano constitutum sit, postquam scilicet miles secundum mores nostros ac instituta hodierna iureiurando adactus, cinctus, et in numeros relatus sit. Atque hoc ultimo impetu in primis nisi sumus praesidio duorum uirorum, BOCERI et TRENTACINQVII, quorum alter limitaneorum et stationariorum causam strenue egit, *Lib. 11. de Bello et Duello, C. 28. n. 9. et seqq.* alter militiam hodiernam sollicitè distinxit, et in eam sententiam, quam expressimus, fortiter propugnauit, *Var. Ref. Lib. 11. Ref. 1. n. 49.*

Epilogus.

§. XXII. Cognouisti, LECTOR BENEVOLE, quid gestum sit, et attente, quod speramus, omnia obseruasti. Nos pugnantium et uindicantium labore atque officio quoad potuimus, functi sumus: Tuum est, statuere uictoriam et triumphum modum. Sed tamen, si ex nostra parte res bene gesta est, ouationem deprecamur, quia cum hoste legitimo res fuit, cum maximis uiris, qui sentiendi statuendique ius ac libertatem habent: et si nihil amplius promeriti sumus, sumus supplicatione contenti, pro concessis uiribus ad hoc qualecunque specimen edendum, cui pro instituti ratione nihil restat, quam corona.

S. D. G.

94 A 7379

ULB Halle

3

002 376 911

sb

WOLF 1078

7/11
Nov 1223

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO AVGVSTO
PRINCIPE REGIO, ELECT. ET PROVINCIARVM SAXONI-
CARVM HEREDE, ETC. ETC.

VINDICIAS
PRIVILEGIORVM
ORDINI MILITARI
EX JVRE ROMANO
COMPETENTIVM,

SVB PRAESIDIO
IO. HENRICI BERGERI,
SERENISS. AC POTENTISS. REG. POL. AC ELECT. SAX. IN SVMMO
PROVOCAT. SENATV CONSILIARII, ATQVE ORDINARII
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI, ETC.

*PRAECEPTORIS SVI ATQVE PATRONI, AETATEM
SVBMISSE COLENDI,*

PRO LICENTIA
GRADVM DOCTORIS IN VTROQVE
IVRE CAPESSENDI

PVBlicae ET SOLEMNI DISCEPTATIONI SVBMITTIT
AVCTOR

IO. GODOFREDVS HARTVNGIVS,
CONSIST. ECCLES. VITEMB. ADVOCATVS.
AD DIEM XXVI. M. MART. A. R. S. MDCCXI.

VITEMBERGAE Prelo KREVSIGIANO.

